

Rekening van de Nieuwpoortse haringvangst en konvooieling van 1474

(met verklarende woordenlijst door R. De Bock)

door R. DEGRYSE

A. — DE GEBOORTE VAN DE KONVOOIERING

DE 15^e eeuw is in de geschiedenis van de Vlaamse haringvisserij, zoals in de scheepvaart in het Noordzeegebied in het algemeen, een tijd van vernieuwing. Het begon kort vóór 1400 met de invoering van de techniek van het haringkaken (*) aan boord zelf van de schepen (1). Dit bracht in de visserijwereld geleidelijk belangrijke wijzigingen teweeg, zowel op zuiver technisch, als op sociaal-economisch gebied. Zolang de vissersnering tot de aanvoer van verse haring en andere vis beperkt bleef, was het voor de stuurman-eigenaar niet moeilijk op corporatieve grondslag samen met zijn gezellen, de « vennoten », zijn bedrijf uit te baten. Eenmaal nochtans, dat de haring aan boord van de schepen in tonnen gezouten werd en de vangstreizen aldus langer duurden, volstond deze wijze van uitbating niet meer. Bovendien namen de stuurlui weldra grotere vaartuigen van het type, dat naderhand « haringbuis » (*) genoemd zou worden, in gebruik. Dit scheepstype was berekend op

(*) Van de woorden, gemerkt met een asterisk, zal men achteraan, met verwijzing naar de bladzijde, een verklaring vinden in een lijst, bezorgd door de Heer R. DE BOCK.

(1) R. DEGRYSE, *Oorsprong van het haringkaken in Vlaanderen* (NEDERLANDSE HISTORIEBLADEN, I, 1938), blz. 201-219.
IDEM, *Schonense en Vlaamse kaakharing in de 14de eeuw* (BIJDRAGEN VOOR DE GESCHIEDENIS DER NEDERLANDEN, XII, 1957, afl. 2), blz. 100-107.

lange reizen, grote ladingen en een talrijke bemanning (2). De stuurman, die, langer in zee bleef, had voortaan voor de verkoop van zijn kaakharing, die vergeleken met de vroegere aanvoer van « korfharing (*), in waarde gestegen was en uitgevoerd kon worden, een tussenpersoon nodig, de zogenaamde « weerd ». Deze zorgde voor de verhandeling van de vis aan de meestbiedende en stelde zich in betrekking met de binnen- en buitenlandse kopers. Tevens ontwikkelde zich in de visserijhavens meer en meer de verkoop in de vismijn (*), waar de vis door afslaan aan de man gebracht werd. Aldus kwam men in de visserijwereld geleidelijk tot de verdeling van de arbeid. De « weerd », die aanvankelijk slechts bemiddelaar was, werkte voortaan ook voor zichzelf. Hij eiste een commissieloon, dat somtijds vrij hoog was. Zo kon de stuurman, die nu hogere winsten, maar ook grotere uitgaven had, zijn « vennoten », die met een aandeel in de winst vergoed werden, vervangen door « huercnapen », welke loonarbeiders waren. Aldus ontwikkelde de haringvisserij zich op liberaal-kapitalistische grondslag. Er ontstonden een reeks ondernemingen, waar de stuurman meer en meer van zijn « weerd » afhing.

Wat na 1450 de betekenis van het haringbedrijf in de economie van het kustgebied geworden was, leren we uit de Oostendse stadsrekeningen en andere bescheiden. Dat het Oostends kaakharingbedrijf steeds meer uitbreiding nam, wordt bewezen door het stijgend cijfer van de opbrengst van het « weergeld », of stedelijke belasting van 1 % op de winsten van de « weerden », welke van 1450 af geheven werd. Deze heffing bracht gemiddeld op :

- 269 lb. (*) per jaar tijdens het decennium 1450-1459,
- 546 lb. per jaar tijdens het decennium 1460-1469,
- 843 lb. per jaar tijdens het decennium 1470-1479.

Het aantal « weerden » zelf bedroeg te Oostende 16 in 1450, 17 in 1452, 24 in 1466, 28 in 1467, 20 in 1468. De volgende jaren, tot 1484, schommelde het aantal weerden rond het cijfer 23. Soortgelijke gegevens hebben we ook voor de Oostendse stuurliu. Volgens de heffing van het « zategeld » op de vissersboten, die de winter op een « zate » (*) in de

(2) « Item gisent illecq sur la waze environ 36 ou 40 buusses, qui sont vaseaulx pour peschier harrens et poissons et ne servent a aultre chose ». Rijsel, Arch. dép. du Nord, B. 3537/125, 755. Oorkonde van 1457. Verslag betreffende het aantal en de aard van de zeeschepen, die zich te Sluis bevonden en die voor de expeditie van Filips de Goede tegen de Turken aangewend konden worden.

binnenhaven doorbrachten, waren er in 1450, 28 stuurlieden met evenveel buizen of haringboten. Tijdens het decennium 1450-1459 bedroeg het aantal stuurlui 23. Naderhand kunnen we het aantal van deze schippers niet meer nagaan. Nieuwpoort bezat in 1472 zowat 14 « weerden » en in 1478, 17. Elke « weerd » had dus verschillende « stuurlui » als gasten (3).

Voor de economische betekenis van het haringbedrijf spreekt verder de lijst van de benodigdheden en de uitrusting van elke buis per haringseizoen :

- garen voor de netten, meestal gekocht te Brugge;
- zout uit Zeeland en Biervliet : elk schip had tot 200 last (*) zout nodig;
- tonnen, gedeeltelijk uit Antwerpen : elk schip had tot 60 last tonnen nodig;
- bemanning, tellende tot 25 personen, elk met hun loon;
- brood en bier, waaronder Hollands bier;
- boter, kaas en vlees « ende ander cleyn victalie »;
- « geslegen want » (*) of touwwerk;
- « kanefas » (*) of grof uit hennep vervaardigde linnen;
- pik en teer.

Daarbij kwam nog het werk door vrouwen en kinderen geleverd bij het breien en boeten (*) van de netten en door de mannen zelf bij het opkalfateren (*) van de schepen. Het belang van de haringvisserij en van de nevenbedrijven, als scheepsbouw, garenfabricatie, zoutziederij, zeilmakerij, touwslagerij, nettenknoperij en tonindustrie, voor 's lands economie was dus zeker niet te onderschatten (4).

Naast de invoering van de techniek van het kaken, wat ook in andere landen van het Noordzeegebied, als Normandië, Engeland, Zeeland en Holland gebeurd was, had ook de vorming van het groot

(3) E. VLIETINCK, *Het oude Oostende en zijn driejarige belegering*, Oostende, 1897, blz. 89-99.

IDEM, *Cartulaire d'Ostende*, Antwerpen, 1910, blz. 28-39.

R. DEGRYSE, *De Vlaamse haringvisserij in de XVde eeuw* (HANDELINGEN VAN HET GENOOTSCHAP « SOC. D'EMULATION » te Brugge, deel 88, 1951), blz. 116-133. Zie blz. 120-122.

(4) S. P. HAAK, *Brielle als vrije en bloeiende handelsstad in de 15de eeuw* (BIJDR. VADERLANDSE GESCHIEDENIS EN OUDHEIDKUNDE, 4, VI, 's Gravenhaghe 1907), blz. 65. Ontleding van de « remonstrantie hoe grootelycx den lande gelegen is an de visscherije van den harincq, visch ende ander, overgelevert bij die van Den Briele (en van Schiedam), anno 1476, aen den Raedt tot Mechelen. »

Bourgondisch rijk onder Filips de Goede een diepe invloed op de ontwikkeling van het haringbedrijf. De « grote hertog van het westen » regeerde immers van 1435 af over een unie van Nederlandse vorstendommen, waarvan de kusten zich uitstrekten van Picardië in het zuiden tot Friesland in het Noorden. Het kan dan ook geen verwondering baren indien we Filips de Goede in 1436 tot de reorganisatie van de admiraliteit van Vlaanderen en kort nadien, omstreeks 1450, tot de inrichting van de algemene admiraliteit van de Bourgondische landen zien overgaan. Het doel van deze nieuwe organisatie was duidelijk. De uitgestrekte kust diende, in geval van conflict met het buitenland, doeltreffend te worden verdedigd ⁽⁵⁾.

De verschillende maatregelen door de Bourgondische hertogen tot bevordering van het haringbedrijf genomen, waaronder het sluiten van visserijverdragen met Engeland, o.a. in 1407, 1439 en 1460, de uitvaardiging van een visserijwetgeving en de organisatie van een hertogelijke admiraliteit, bleken vooralsnog geen volledige voldoening gegeven te hebben. In tijd van oorlog of van internationale conflicten bleef de visser nog steeds op zichzelf aangewezen. Gezien de belangen, die aldus op het spel kwamen te staan, kwamen de visserijhavens er toe met elkaar contact te zoeken en op het stuk van het haringbedrijf samen te werken. Het moeilijkste vraagstuk, welke zich stelde, was de beveiliging van de haringvisserij. Reeds in 1438 was Duinkerke er toe gekomen op eigen houtje konvooschepen, zogenaamde « vreytscepen », tot konvooiëring van zijn vissersvloot in de vaart te brengen. In 1445 volgden Oostende en Nieuwpoort het Duinkerks voorbeeld, hierin bijgestaan door de Staten van Vlaanderen en bovendien in verstandhouding met de zeesteden van Zeeland en Holland. Iets dergelijks gebeurde ook in 1457. Telkenmale werden dan door de Vlaamse, Zeeuwse en Hollandse visserijhavens in gemeen overleg konvooschepen in de vaart gebracht. Aldus werd het konvooiestelsel geboren ⁽⁶⁾.

-
- (5) De admiraliteit van Vlaanderen ontstond in 1377-1378 onder de regering van Lodewijk van Male. R. DEGRYSE, te verschijnen artikel in BIJDRAGEN VOOR DE GESCH. DER NEDERL. — J. DENUCE, *De Vlaamsche en de Antwerpsche admiraliteit*, Brussel, 1944, blz. 16-17.
- (6) R. DEGRYSE, *De konvooiëring van de Vlaamsche visschersvloot in de 15de en de 16de eeuw* (BIJDRAGEN VOOR DE GESCH. DER NED., II, 1948), blz. 1-24, zie blz. 5-9.
— IDEM. *Le convoi de la pêche à Dunkerque aux XVe et XVIe siècles* (REVUE DU NORD, dl. 33, 1951), blz. 117-127. Zie blz. 117-119.
— IDEM. *Onze nationale zeemacht onder de Bourgondische hertogen (XVde eeuw)* (HET LEGER - DE NATIE), 7de jaarg., nr 7, 15 juli 1952, blz. 300-306.

B. — DE KONVOOIERING IN 1474

Hoe werd door de zeesteden van Vlaanderen bij de organisatie van de konvooiing tewerk gegaan? Zodra, wegens conflict op zee, de kwestie van de beveiliging van de haringvisserij zich stelde, kwamen de afgevaardigden van de Vlaamse kusthavens, namelijk Duinkerke, Nieuwpoort, Oostende, Blankenberge en Sluis elk met hun randgemeenten, waaronder Lombardsijde, Raversijde, Wenduine, Heist en Biervliet, bijeen om tegen het nakende haringseizoen, de « teelt » (*), welke op 24 augustus begon, besprekingen te voeren. Aan deze onderhandelingen namen meestal ook de afgevaardigden van de Vier Leden van Vlaanderen en, zoals gezegd, somtijds ook die van de andere maritieme provinciën deel. Eenmaal de wijze en de voorwaarden van de samenwerking en de hulpverlening vastgesteld, alsmede de financiering geregeld, werd tot de uitrusting van een of meerdere oorlogsbodems overgegaan. Over het algemeen kocht of huurde elke deelnemende visserijhaven samen met haar randgemeenten een of andere koopvaardij-schip en deed dit bewapenen en bemannen. Zodra in de vaart gebracht, eskorteerde dit vaartuig de buizen of boten van de gemeenten door dewelke het uitgereed geworden was, naar de vangstplaatsen in het Noordzeegebied en bleef daar patrouilleren tot aan de terugkeer naar de thuishaven. Daar de haringvissers over het algemeen twee vangstreizen ondernamen, deed het konvooschip samen met de vissersvloot meestal eveneens twee zulke reizen. Alle onkosten van bemanning, optuiging en bewapening van het begeleidingsvaartuig werden gewoonlijk bestreden, hetzij door een daartoe door de hertog ingestelde buitengewone taxatie op de aangevoerde en verhandelde kaakharing, korfharing en verse haring, hetzij door een bijzondere door de Vier Leden van Vlaanderen vergunde toelage of « bede ». Wat na de verloop van de konvooiing nog te vereffenen bleef, werd door de likwidatie van de onderneming aangezuiverd. Het « vreytscip » werd onttakeld en, ofwel verkocht, ofwel aan zijn eventuele eigenaar terug afgestaan en wat van de onttakeling voortkwam openbaar verkocht. Van de inkomsten en uitgaven van de opeenvolgende konvooiingen werd door de zeesteden een boekhouding aangelegd. Deze vinden we in de stadsrekeningen voor de oudste konvooiingen en in afzonderlijke rekeningen voor die uit de 16^e eeuw. In de rijke archieven van Nieuwpoort bleven meerdere zulke rekeningen bewaard.

De moeilijkheden, waarin Karel de Stoute van 1470 af, wegens de door Lodewijk XI, de Franse koning, ingezette blokkadeoorlog, te

kampen had (7), gaven gedurende een tiental jaren aanleiding tot de inrichting van een stelsel van konvooiering en zelfs tot de organisatie van een zeemacht onder de leiding van de admiraal van de Bourgondische landen. In 1470, inderdaad, stuurde de hertog tegen de naar Frankrijk overgelopen graaf van Warwick, vijand van de Engelse koning Edward IV, een oorlogsvloot bestaande uit 24 of meer oorlogsbodems en staande onder het bevel van Hendrik van Borsel, zijn admiraal. Het volgend jaar gaven de Vier Leden van Vlaanderen aan de zeesteden Duinkerke, Nieuwpoort, Oostende en Sluis opdracht op 's lands kosten elk een oorlogsschip, voorzien van « engienen », uit te rusten, ten einde de hertog in zijn bewapening bij te staan. Elk van genoemde havensteden zou daartoe een subsidie van 150 lb. groten ontvangen. In 1472 en 1473 kon deze inspanning, niettegenstaande de voortdurende onveiligheid op zee, niet meer volgehouden worden (8). De zeesteden zagen zich dan ook verplicht na de dood van Hendrik van Borsel, de admiraal (15 maart 1474), zelf op te treden. In 1474 kwamen ze er opnieuw toe zelf konvooischepen uit te rusten en uit te sturen. Dit zou ook de volgende jaren, tot 1482, zo zijn.

In juli 1474 besloten de zeesteden van Vlaanderen, tijdens een reeks dagvaarten, in te gaan op het hertogelijk verzoek tot organisatie van een « generale wapeninghe », waaraan al de « steden van de zeecoste van al myns voorseid heeren landen » zouden deelnemen. Ze zouden drie konvooischepen in de vaart brengen : één op kosten van Duinkerke, een tweede op kosten van Nieuwpoort, Lombardsijde en Raversijde en een derde op kosten van Oostende en de kleine zeesteden Blankenberge, Heist en Biervliet. De stadsrekeningen van Nieuwpoort en Oostende leren ons, dat de zaak ernstig aangepakt werd. Beide genoemde steden en hun « adherenten » zouden gezamenlijk twee vaartuigen optuigen en de onkosten onder elkaar verdelen (9).

(7) R. GANDELHON, *La politique économique de Louis XI, Paris, 1941*, blz. 387-388.

(8) Zie noot 6.

(9) « Michiel Winnoc ende Cornelis Kant, beurchmeesters vander stede van Dunkerke, 2 kannen wijns, Pieter de Herd ende Pieter Keutaert, beurchmeesters van der stede vander Nieupoort, 2 kannen, Jan Ghys, beurchmeester ende Jan de Grise, scepene vander stede van Lombardie, 2 kannen, Anthonis Henrix, beurchmeestre ende Michiel Coppins, scepene van der Biervliet, 2 kannen ende Passchier Weynssone, pensionaris slands van der Vryen, 2 kannen, alle gedeputeerden vande zelven steden ende lande, die quamen tOostende den 7e daghe van hoymaend, omme de provisie vander zee by convoye van drie scepen van oorloghe biden voornoemde steden te redene volghende der ordenancie mijns vorseid gheduchts here, comt 10 kannen wijns, elke kanne 16 s., beloopt 8 lb. ». Brussel. Alg.

De rekening van het Nieuwpoorts konvooischip, welke in 1474 uitgerust werd, bleef bewaard en haar tekst volgt hieronder in bijlage. Ze bestaat uit twee delen. Het eerste deel somt de opbrengst van de verschillende heffingen tot bestrijding van de uitgaven op. Het tweede deel somt de verschillende uitgaven wegens aankoop, bewapening, optuiging, bemanning en bevoorrading van het vaartuig op ⁽¹⁰⁾.

Het konvooischip was een karveel (*), welke te Arnemuide in Zeeland door Guillem le Haert, een Bretoen, aan de hand gedaan geworden was en verder te Sluis opgetuigd werd. Het werd aangekocht met « masten, zeillen, hankeren, cablen, tauwe, tacle (*) ende al datter vorseide schepe » behoorde tegen de som van 198 lb. groten. De bewapening bestond uit 10 « donderbussen », 8 (veughelaers) (*), elk met drie « cameran » (*), 1 « grote veughelare », een « hantbusse », een 100tal « glavien » (*) en 10 dozijnen « lensen » (*), die allen samen met het schip of achteraf aangekocht geworden waren. Als ammunitie voor de 20 vuurmonden, werden aangekocht zowat 327 pond buspoeder, 25 pond « colluever poudres » (*), 36 pond salpeter, 7 pond solfer, benevens 700 busstenen en een « tonne voetboghe scots, houdende een duust ende 4 worpen » of pijlen. De rekening somt onder de uitgaven nog heel wat onkosten op voor de aankoop van allerlei zaken behorend bij de bewapening en de optuiging van het schip, waaronder bijlen, harnassen, « boghenpesen », 600 « propen » voor de donderbussen, touwen, koorden, riemen, masten, zeilen, ballaststenen, standaarden, « dieplode », « compassen », tar, pek, oliepoten en zo meer.

Een moeilijke kwestie, die zich stelt, is die van de bemanning van het konvooischip. Op het eerste gezicht zou men geneigd zijn alleen rekening te houden met de opsomming van de bemanningsleden, die een vergoeding, een soldij of een wedde ontvingen. De rekening heeft het evenwel ook uitdrukkelijk over de levering door elke stuurman van een man op het konvooischip. Zowat 39 stuur'ui worden opgesomd als

rijksarchief. Rekenkamer, nr 37301. Rekening van de stad Oostende over de periode 1 februari 1474-31 januari 1475. Rubriek : « ander costen van presentwinen ». Voordien, op 12 juni 1474, waren de afgevaardigden van Blankenberge, namelijk schepen Pieter de Drayere en een ander schepen, reeds te Oostende komen onderhandelen. Genoemde Oostendse stadsrekening bevat meerdere dergelijke aantekeningen in verband met de gevoerde besprekingen. Dit is ook zo voor de Nieuwpoortse stadsrekening van 1474 (Nieuwpoort. Oud archief, nr 3565) en de rekening van het Brugse Vrije van 1473-1474 (O. DELEPIERRE et F. PRIEM, *Précis analytique des documents que renferme le dépôt des archives de la Fl. occid.* Brugge, 1840-1858, 2de reeks, dl. 2, blz. 130).

(10) Zie de rekening van het Nieuwpoorts konvooischip van 1474 hieronder in bijlage.

hebbende aan boord van hun eigen vaartuig een zeker aantal huurknappen. Ze kunnen dus elk een man in het oorlogsschip geleverd hebben. Van een drietal onder hen wordt evenwel in de rekening gemeld, dat ze « ghene man in de convoyscepe ghelevert hebben ». Daarnaast kunnen ook de stuurman, die slechts met « vennoten » uitgevaren waren, een matroos ter beschikking van de oorlogsbodem gesteld hebben. Onder hen waren er een tweetal, die geen man in het konvooschip geleverd hadden. Gezien zowat 60 stuurman bij de konvooiëring betrokken waren, mogen we dus aannemen, dat ze gezamenlijk tot 55 matrozen ter beschikking van het schip gesteld kunnen hebben. Voegen we hierbij de gehuurde bemanning, ten getalle van 68 koppen, en houden we rekening met een 16tal matrozen, die slechts één van de twee reizen, die het konvooschip maakte, meevaardden, dan komen we tot een gezamenlijke bemanning van zowat 125 à 130 koppen. Slechts de 84 laatst genoemde bemanningsleden kregen voor hun diensten een soldij. De door de stuurman geleverde manschappen ontvingen inderdaad hun loon als gewone huurknappen van hun meester. De vaste bemanning kan er dus als volgt uitgezien hebben : 1 « scipper », 4 « quartiermeesters », 1 « stierman », 2 « hoghe bootsmannen », 1 « piloote », 1 « meester surgien », 1 « capelaan », 3 « busgieters » (busschietters of kanonniers), 1 « cleric », 1 wapenmaker, 2 timmerlieden, 2 koks, 1 « decker », 4 « trompers » of klaroenblazers, 2 « boutilliers », zowat 45 « huernapen » of bootsgezellen, ongeveer 45 « saudoyers » of soldeniers en enkele knechten. Laatstgenoemden, de soldaten, waren uit de streek van het Zwin en Zeeland herkomstig.

Aan boord van het schip werden, verdeeld over de twee reizen, als proviand ingeladen : 233 « spint » brood, 40 « spint » (*) en 7 tonnen beschuit, 173 tonnen bier, 1 last bier uit Dunkerke, 41 tonnen « keuyte » (*) (een soort bier), 22 stuks geslacht rundsvee, 14 « zijden » spek, 14 kuipen boter, 1232 pond kaas, een ton of vat mostaard, 2 tonnen azijn, een ton of vat gemalen bonen, een pot groene gember en bovendien eieren, mosselen, zout en drinkwater en natuurlijk ook gezouten vis, waaronder haring.

Het Nieuwpoorts konvooschip begeleidde van einde augustus tot begin november 1474 tijdens de twee reizen, die het in de Noordzee gedurende de « teelt » of het haringseizoen maakte, zowat 60 boten uit Nieuwpoort, Lombardsijde en Raversijde, benevens nog een 12tal Franse, waarschijnlijk Pikardische scheepjes. Zowat 46 van de Vlaamse vaartuigen hielden zich, naast de aanvoer van « corfharinc » en verse haring, met het kaken van de vis op zee bezig. De overige boten, de

kleinste, voerden geen kaakharing aan. De aanvoer duurde van 31 augustus tot 25 november en bedroeg, indien we de bewuste rekening mogen geloven, in het totaal 782 last haring. Hiervan werden 394 last geakaakte en 183 last niet geakaakte haring te Nieuwpoort zelf gelost en zowat 205 last van beide soorten in andere havens, waaronder te Grevelinge, Duinkerke, Damme, Brielle (Holland) en andere Engelse, Zeeuwse en Hollandse plaatsen. De totale productie aan kaakharing bedroeg, volgens onze eigen berekening, minder dan 500 last. Elke last telde 12 tonnen vis. De rest, zijnde zowat 300 last korfharing (*) en verse haring werd in manden aangevoerd. Elke last van dergelijke vis bedroeg 27 « butten » of grote manden. Een halve « but » werd « pander » genoemd. De gemiddelde aanvoer van de Vlaamse buizen bedroeg 16 last van beide soorten haring.

De uitrusting van het konvooschip en de konvooiëring werden bekostigd door de heffing van een lastgeld of buitengewone heffing van 4 schellingen groten per last aangevoerde kaakharing (43 posten) en van 4 schellingen groten per last verkochte verse haring of korfharing (48 posten). Dit konvoogeld, aangevuld met dezelfde heffingen op de aanvoer van haring in vreemde havens (31 posten) en enkele andere rechten, namelijk de « tiende penninghe » op de winst van de « huer-napen », betaald door de stuurli (39 posten), de « ontfanc van den stiermans, die ghene man in de convoyscepe ghelevert » hadden (5 posten) en de opbrengst van de verkoop van de overschotten in het konvooschip, bracht al te zamen 227 lb. 12 s. 3 d. ob. groten op, tegen een uitgave van 507 lb. 10 s. 11 d. ob. groten, zodat Nieuwpoort een tekort van 279 lb. 18 s. 8 d. groten boekte. Oostende integendeel no-teerde, zonder de ontvangst van de konvoogelden te Biervliet, 662 lb. 12 s. 1 d. ob. groten, als opbrengst, en 646 lb. 5 s. 2 d. ob. groten, als uitgave. Beide steden boekten dus samen een ontvangst van ietwat meer dan 890 lb. (volgens de rekening 890 lb. 4 s. 8 d. groten, wat niet gans klopt) en hadden een totale uitgave van 1153 lb. 16 s. 2 d. groten. Hun gezamenlijk tekort bedroeg aldus 263 lb. 11 s. 6 d. groten, som waarvan nog de opbrengst van de achterstallige schulden van Biervliet en Sluis diende te worden afgetrokken. Het eigenlijk tekort bedroeg voor beide steden samen 201 lb. 12 s. 10 d. groten of voor elk van hen 100 lb. 16 s. 5 d. groten. Vergeten we nochtans niet, dat de arfekening niet volledig was, gezien het Nieuwpoorts konvooschip, evenals het Oostends, niet onmiddellijk uit de vaart getrokken en dus ook niet verkocht geworden was. Het werd inderdaad tijdelijk door de hertog opgeëist om te worden ingelijfd bij zijn oorlogsvloot te Sluis. De liquidatie zelf van

het Nieuwpoorts vaartuig bracht in mei 1475 nog 110 pond groten op, wat de balans deed sluiten ^(10bis).

De gegevens, voorkomend in de rekening van het Nieuwpoorts konvooschip, zijn, als vergelijkingsmateriaal, voor de studie van de haringvisserij, zowel als voor die van het maritiem krijgswezen in de 15^e eeuw, stellig belangwekkend.

Laat ons beginnen met het eerste van beide punten. De grotere opbrengst van de Oostendse haringvloot aan lastgeld wijst ongetwijfeld op een aanzienlijkere aanvoer van vis en vooral op een grotere productie aan kaakharing in het besproken seizoen. Dat jaar, 1474, bedroeg het aantal weerden te Oostende nochtans slechts 23 man ⁽¹¹⁾. In 1479, of daaromtrent, telde de Oostendse haringvloot, de schepen van de aangesloten kustplaatsen, waaronder Blankenberge, inbegrepen, 44 eenheden ⁽¹²⁾. Hoeveel schepen de Duinkerke vloot alsdan telde, is moeilijk te zeggen. Zeker hoefde Duinkerke in zake haringvisserij voor Nieuwpoort, noch voor Oostende onder te doen. Wellicht mogen we de gezamenlijke Vlaamse haringvloot in 1474 op zowat 150 eenheden schatten. In 1476 was de vloot van Zeeland, Holland en Friesland, volgens een klaagschrift van dat jaar, zowat 250 vaartuigen sterk. Voor de gezamenlijke Nederlanden brengt ons dit tot een totaal van zowat 400 haringschepen ⁽¹³⁾.

Dergelijke statistiek bezitten we ook voor de Normandische haven Dieppe in 1475. Dat jaar telde deze stad 34 « hôtes-vendeurs » of weerden. De haringkampagne, welke er op 13 oktober ingezet geworden was en uitsluitend op de aanvoer van verse haring gericht was, werd er door een vloot van 184 bootjes ondernomen. Deze losten er in het totaal tot einde november zowat 350.000 tot 400.000 stuks haring of tussen de 350 en 400 last. Opvallend is dus het verschil met de Vlaamse haringvisserij, meer gericht op de aanvoer van kaakharing. Te Dieppe, waar de industrie van het kaken dus weinig of niet ontwikkeld was, hadden sommige weerden integendeel niet drie tot vijf, maar soms 34 stuurliu als

(10bis) Nieuwpoort. Oud archief, nr 4195, folio 11 verso.

(11) Brussel. Rijksarchief. Rekenkamer, nr 37301. Rekening van de stad Oostende over de periode 1 februari 1474-31 januari 1475. Rubriek « ander ontanc van waerdghelde ».

(12) *Excellente cronicke van Vlaenderen* (Antwerpen, 1531), f^o CCXVIII, cap. LXVII.

(13) Zie voetnoot 4. — In 1477 bezaten Brielle, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen en Noordwijk respectievelijk 40, 36, 24, 12 en 20 buizen. Bij de Brielse buizen kwamen er nog 40 uit Waterland bij. Samen : 172 vaartuigen. Haak, a.w., blz. 49-50.

gasten ⁽¹⁴⁾. Spijtig genoeg zwijgt de rekening van het Nieuwpoorts konvooschip over de weerden in de IJzerhaven.

De genoemde rekening geeft ons ook geen voldoende inlichtingen over het volledig aantal koppen bemanning in de Nieuwpoortse haring-schepen. De bemanning, waarvan het aantal, volgens de grootte van het vaartuig, verschilde, moet nochtans, zoals in de 14^e eeuw, vrij talrijk geweest zijn en van minder dan 7 tot meer dan 20 man bedragen hebben. Ze bestond uit de stuurman en zijn gezellen, hetzij « vennoten », hetzij « huercnepen ». Van « vennoten » wordt in de rekening geen gewag gemaakt, wel van « huercnepen », waarvan sommige stuurlui er van 2 tot 10 in dienst hadden. Volgens onze eigen berekening moeten de 39 stuurlui, die in 1474 de tiende penning van het loon van hun « huercnepen » betaalden, zowat 200 zulke knechten in dienst gehad hebben. Hadden de « huercnepen » alsdan reeds volledig of grotendeels de « vennoten » verdrongen? Het is mogelijk, gezien de rol van de weerden op dat ogenblik. De rekening leert ons verder niets over de levering van de talrijke netten, die samen de haringvleet (*) vormden. Vroeger waren het de « vennoten » die, naar rato van minstens twee netten per man, tot de samenstelling van de vleet bijdroegen ⁽¹⁵⁾. Waren het nu de « weerden »? Best mogelijk. Alles samen genomen illustreren de gegevens, voorkomend in de rekening van het Nieuwpoorts konvooschip van 1474, op interessante wijze de techniek van de toenmalige nog in volle opkomst verkerende haringvisserij en dito kaakharingbedrijf.

In 1477, na de dood van Karel de Stoute, werd opnieuw tot konvooiëring overgegaan. Dat jaar konden met de hulp van de admiraliteit zes oorlogsbodems tot konvooiëring van de vloot en bescherming van de kust uitgestuurd worden. Elk schip mat 200 vaten (*) en was met 150 of meer koppen bemand. De volgende jaren werden, met de hulp van de Staten van Vlaanderen, telkenmale een drietal konvooschepen door de zeesteden uitgerust. In 1479 telden ze een bemanning van 600 koppen. In 1480 kwam daarbij nog een kustwacht van 6000 man. Eerst in 1483 kwam er aan de konvooiëring voorlopig een einde ⁽¹⁶⁾. In 1485 evenwel werd ze hervat, wegens de inmenging van Lodewijk XI in de moeilijkheden, die toenmaals in Vlaanderen, de dood van Maria van

(14) M. MOLLAT, *La pêche à Dieppe au XVe siècle* (BULL. DE LA SOC. LIBRE D'EMULATION, exercice 1938, Rouen, 1939), blz. 169-210. Zie blz. 192-196.

(15) R. DEGRYSE, *Vlaanderens haringbedrijf in de middeleeuwen*, Antwerpen, 1944, blz. 58-63.

(16) Zie voetnoot 5.

Bourgondië, uitgebroken waren. De toenmalige admiraal, Filips van Kleef, kreeg alsdan van de regering te Mechelen opdracht over te gaan tot de uitrusting van een vloot van niet minder dan 8 oorlogsbodems in het totaal met 1.000 koppen bemand en bestemd voor de konvooi-ering van de haringvissers. De uitgaven van deze uitrusting werd door middel van de kredieten, die door de Staten van Vlaanderen de admiraal aan de hand gedaan werden, bestreden (17).

C. — FILIPS VAN KLEEF EN DE KONVOOIERING (1485)

De rekening van de « toereedinghe van scepen van oorloghen » door Filips van Kleef in 1485 bleef niet bewaard. Dat is zeker spijtig. Genoemde admiraal, die in 1488 tegen Maximiliaan van Oostenrijk in opstand kwam en omstreeks 1500 in Franse dienst overging (18), schreef immers het bekende maritiem en militaire tractaat « Instructions sur toutes manières de guerroyer tant par mer que par terre » (19). Wel wist men, dat Filips van Kleef in 1501, als admiraal van Napels, voor de Franse koning in de oostelijke Middellandse Zee een kruistocht tegen de

-
- (17) « De vorseide Pieter Keutaert ende Jan de Teghelaere, cleerc, ghesonden den 3 in octobre te Brugge metten ghedeputeirden van Dunkercke ende Oostende by mynen heere den admiral vander zee by der wet van Brugghe ende vanden Vryen omme de toereedinghe van 8 scepen van oorloghe, varende elc 3 daghen, comt te gadere ende betaelt 9 lb. — De vorseide burchmeester Pieter Keutaert ende Cornelis Cnape den 15 in november ghesonden te Brugghe by der wet theurlieder beschrivene omme aldoe te hooren de rekeninghe van de oorloghe, varende elc 5 daghen, comt ende betaelt 15 lb. ». Nieuwpoort, Oud archief, nr 3577. Stadsrekening van 1486 (26 juli 1485-26 januari 1487). Er was een uitgave van 12.000 kronen (*) voor de gezamenlijke uitrusting van de 8 oorlogsbodems door de kuststeden voorzien geworden. Ibidem. — In de rekening van het Brugse Vrije van 1485 staat er duidelijk : 8 oorlogsschepen en 1.000 koppen bemanning. Het aandeel van het Brugse Vrije bedroeg 8.647 lb. O. DELEPIERRE en F. PRIEM, *a.w.*, 2de serie, dl. II, blz. 178-179. Rekening over de periode 20 februari 1485-13 september 1486. Voor zover we konden nagaan bleef de rekening van Filips van Kleef betreffende de « wapeninghe » van 1485 niet bewaard.
- (18) A. DE FOUW, *Philips van Kleef, een bijdrage tot de kennis van zijn leven en karakter*. Proefschrift, Uitgave J. B. Wolters, Groningen-Batavia, 1937, XXVIII + 441 blz.
— Dr J. K. OUDENDIJK, *Een Bourgondisch ridder over den oorlog ter zee. Philips van Kleef als leermeester van Karel V*, Amsterdam, 1941, blz. 44.
— R. DEGRYSE, *Philips van Kleef, admiraal en schrijver van een tractaat over de zeeoorlog (± 1500)* (HET LEGER - DE NATIE., 9de jaargang, 1954), nr 9, blz. 12-18 en nr 10, blz. 13-20.
- (19) Over het manuscript, dat nu op de Nationale Bibliotheek te 's Gravenhage berust en door Filips van Kleef kort na zijn tocht in de Middellandse Zee geschreven werd, zie Dr. J. K. OUDENDIJK, *a.w.*, blz. 48 en vlg. en 60 en vlg.

Turken, meer bepaald tegen het eiland Lesbos (Mytilini), ondernomen had. Zonder van de konvooiëring van 1485 iets af te weten, vroeg men zich tot nu toe af, waar Filips van Kleef de nodige ervaring, om over krijgsverrichtingen in de Noordzee mee te praten, opgedaan had. Men dacht eigenlijk dat hij zeer weinig ondervinding op dat stuk bezat ⁽²⁰⁾. Deze opinie moet aan de hand van de vergelijking tussen de gegevens, voorkomend in de rekening van het Nieuwpoorts konvooischip van 1474, en hetgeen we betreffend de uitrusting en bevoorrading van een Noordzeevloot in het tractaat van de admiraal kunnen lezen, herzien worden. Is het niet typisch, dat Filips van Kleef in zijn leerboek, als maatstaf voor de uitreding, optuiging, bemanning, bevoorrading en bewapening van dergelijke vloot van oorlogs- of konvooischepen een smaldeel bemand met 1.000 koppen vooropstelt? ⁽²¹⁾. De admiraal moet wel degelijk op de ondervinding, die hij in 1485 bij de uitrusting van 8 konvooischepen tot beveiliging van de haringvisserij opgedaan had, gesteund hebben om zijn tractaat op te stellen.

De rekening van het Nieuwpoorts konvooischip van 1474 kan ten slotte ook nog dienen als vergelijkingsmateriaal voor de kwestie van de konvooiëring op het algemeen Nederlands plan. In 1482 vaardigde Maximiliaan van Oostenrijk inderdaad een uitvoerige ordonnantie in verband met de « beschermenisse van die gemeene harinckman ende coopman » in Zeeland en Holland uit. De aartshertogelijke maatregel voorzag de uitrusting van een vloot van niet minder dan 12 schepen,

(20) « Daar echter Philips aandacht reeds een jaar na zijn benoeming (in 1485) werd opgeëischt door den oorlog te land tegen Frankrijk, is het zeer waarschijnlijk, dat hij zich weinig of niet aan de practische uitoefening van het hoogste maritieme gezag in de Nederlanden heeft kunnen wijden. Het ontbreken van nadere mededelingen over zijn admiraalschap schijnt dit te bevestigen, maar leidt tevens tot de conclusie, dat er ook toen voor Philips geen gelegenheid geweest kan zijn om in den strijd ter zee (Noordzee) persoonlijke ervaring op te doen... Wanneer hij dan toch in staat is geweest een bruikbare verhandeling over den zeeoorlog te schrijven, dan moet hij zich of door eigen studie of door gesprekken met anderen, een zekere mate van theoretische kennen hebben eigen gemaakt... ». Dr J. K. OUDENDIJK, *a.w.*, blz. 46, 58.

« ...want als men tracht na te gaan, hoe en waar Philips als zeeman kan zijn geschoold, dan blijkt hij daarvoor uiterst weinig gelegenheid te hebben gehad. »

IBIDEM, blz. 43. Men ziet, de schrijfster wist niet, dat Filips van Kleef in 1485 wel degelijk als admiraal bij de uitrusting van een vloot van 8 oorlogsbodems een zekere ondervinding opgedaan had.

(21) Men vergelijke vooral de opgave door Filips van Kleef van de verschillende soorten en hoeveelheden levensmiddelen, als basishoeveelheden gedurende een maand, voor een vloot bemand met 1000 koppen, met de gegevens voorkomend in de rekening van het Nieuwpoorts konvooischip van 1474. Zie Dr J. K. OUDENDIJK, *a.w.*, blz. 98 en 150.

welke door de zeesteden van genoemde gewesten geleverd dienden te worden. Onder deze oorlogsbodems waren er een tweetal met 300 koppen bemand. De overige vaartuigen telden 200, 150, 100 of 60 manschappen. De vloot moest tegen einde augustus klaar zijn om tot konvooi-ering van de vissersvloot uit te varen ⁽²²⁾.

Een volledige confrontatie van alle gegevens in verband met de konvooi-eringskwes- tie in de 15^e en de 16^e eeuw kan evenwel slechts door grondig onderzoek van de stadsrekeningen van alle zeesteden van Vlaanderen, Zeeland en Holland gebeuren.

Bijlage I :

1474. — REKENING VAN HET KONVOOISCHIP, DAT JAAR IN SAMENWERKING DOOR NIEUWPOORT, LOMBARDSIJDE EN RAVERSIJDE TOT BESCHERMING VAN DE HARINGVISSERS UITGEREED.

Nieuwpoort. Oud archief, nr 4.852. Papieren schrijfboek bestaande uit 26 folio's. Onuitgegeven.

(folio 1 recto).

Dit is de rekeninghe van Jan de Bil ende Jan de Teghelare Clais- sone als by burchmeesters ende scepenen van de Nieuwoort ghecom- mittert ende ghestelt ten regement van eene scepe van oorloghe bij de vorseide stede toeghereet ter bewaerenesse ende beschermenesse van den ghemeene visschers van den lande van Vlaendre van al dat zij ter cause

-
- (22) A. BIJL Mz, *De Nederlandse convooiidienst. De maritieme bescherming van koopvaardij en zeevisserij tegen piraten en oorlogsgevaar in het verleden*, 's Gravenhage, 1951, blz. 16-18. Bewijsstuk van 1482 : zie blz 149-151. Bijlage VII. — De Hollandse en Zeeuwe zeesteden, die aan deze be- wapening deelnamen waren :
- Dordrecht, Rotterdam en Schoonhoven : samen één groot oorlogsschip met 300 koppen bemanning.
 - Haarlem en Alkmaar : samen één oorlogsschip met 150 koppen beman- ning.
 - Delft met Delftse haven : een « outduytschip » met 150 koppen beman- ning.
 - Leiden : dito.
 - Amsterdam, Hoorn, Enkhuizen, Medemblik, Edam, Monnikendam en Purmerend gezamenlijk 2 schepen, waarvan een met 200 koppen en een met 100 koppen bemanning.
 - Gouda, Schiedam en Vlaardingen samen een « outduytschip » met 150 koppen bemanning.
 - Brielle, Goederede, Bommenede : dito.
 - Middelburg, Reimerswaal en Goes : een hoofdschip met 150 koppen bemanning.
 - Veere « mit haer gevolch » : 2 schepen, waarvan een met 200 koppen en één klein met slechts 60 koppen bemanning.

van de selve scepe ende convoye ontfanghe ende utghegheven hebben ende dat by virtuten van zekere lettren van ottroye van onse harde gheduchte here ende prinche den hertoghe van Bourgogne grave van Vlaendre van der date van den tweesten dach van ougst in t jaer 474 ende dit over t selve jaer al in scellinghen groten.

(1) Ontfanc ende dat van den cacharinghe anghecommen ende gheariveert binder (2) van der vorsseide stede naer den inhoudene van de voornoemde ottroye.

Eerst

Jan Weytssone den laetsten dach in ougst van 3 las ende 4 1/2 tonnen de zelve den 2 in octobre 7 laste ende 7 tonnen de zelve den 29 in octobre 2 last ende 5 tonnen noch de zelve den 5 in novembre 2 last ende 7 1/2 tonnen comt tsamen 16 last harincx ontfaen 3 lb. 4 s. gr.

Jan Oudegod de jonghe den laetsten in ougst 3 last ende 4 tonnen de zelve den 12 in novembre 17 1/2 tonnen harincx comt tsamen 4 last 9 1/2 tonnen ontfaen 19 s. 2 d. gr.

Jan de Vos de Wael den 2 in septembre 2 last 5 1/2 tonnen de zelve den 28 in septembre 3 last 4 tonnen den 12 in octobre 9 tonnen comt tsamen 6 last 6 1/2 tonnen ontfaen 26 s. (3)

5 lb. 9 s. 4 d. (4)

(1) De zin begint met het doorgehaald woord « Eerst ».

(2) Woord verbeterd in de tekst en onleesbaar. Mogelijk verbetering van het woord « Nieupoort ».

(3) Overige cijfers samen met het papier weggevreten.

(4) Onderaan de bladzijde.

(folio 1 verso)

Pieterman Jonchere den 2 in septembre 5 last 10 tonnen de zelve den 14 in octobre 2 last harincx comt tsamen 7 last 10 tonnen ontfaen 31 s. 4 d. gr.

Cornelis Cluwaert den 8 in septembre 4 last 7 1/2 tonnen den zelve den 12 in novembre 3 last 9 1/2 tonnen comt tsamen 8 last 5 tonnen ontfaen 33 s. 8 d. gr.

Jacop Meynin den 9 in septembre 10 last 4 1/2 tonnen den laetsten in octobre 7 last 8 1/2 tonnen (1) comt tsamen 18 last 1 tonne ontfaen 3 lb. 12 s. 4 d. gr.

Wouter Bay den 10 in septembre 13 last harincx
de zelve den 15 in novembre 10 last 7 1/2 tonnen
comt tsamen 33 last 7 1/2 tonnen
ontfaen 4 lb. 14 s. 6 d.

Heine Vos den 10 in septembre 20 tonnen
de zelve den 27 in octobre 11 tonnen
de zelve den 12 in novembre 16 tonnen harincx
comt tsamen 2 last 11 tonnen
ontfaen 15 s. 8 d.

Jan de Vos Janssone den 10 in septembre 4 last
Item de zelve den 3 in octobre 9 last 4 tonnen
noch de zelve den 12 in novembre 5 last 11 1/2 tonnen
comt tsamen 19 last 3 1/2 tonnen ⁽²⁾
ontfaen 3 lb. 17 s. 3 d. ⁽³⁾

Jan Lancheen den 10 in septembre 6 last 11 tonnen harincx
de zelve den 6 in octobre 7 last 8 tonnen
de zelve den 25 in octobre 3 last 4 1/2 tonnen
de zelve den 13 in novembre 2 last 11 tonnen
comt tsamen 20 last 10 1/2 tonnen
ontfaen 4 lb. 3 s. 6 d.

20 lb. 8 s. 2 d. ⁽⁴⁾

(1) In de rand bijgevoegd.

(2) Verbetering in de tekst door uitkrabbing van een cijfer in het getal van de hoeveelheid tonnen.

(3) Verbetering in de tekst door uitkrabbing van een cijfer in het getal van de penningen. Twee penningen in plaats van drie ?

(4) Som onderaan de bladzijde.

(folio 2 recto)

Jan Cluwaert alias Bleeker ende Jacop Ingheraven den 10 in septembre
4 last 3 tonnen harincx
de zelve den 15 in novembre 5 last 11 tonnen
comt tsamen 10 last 2 tonnen
ontfaen 40 s. 8 d. gr.

Jan de Grise den 10 in septembre 10 last 9 tonnen
de zelve den 5 in octobre novembre 9 last ende 5 tonnen
comt tsamen 20 last 2 tonnen
ontfaen 4 lb. 8 d. gr. ⁽¹⁾

Jan Meynin den 13 dach in septembre 4 last ende 10 tonnen
de zelve den 12 in octobre 22 tonnen
de zelve 23 in octobre 26 1/2 tonnen
noch de zelve den 2 in novembre 3 last 3 tonnen
comt tsamen 12 last 1 tonne ende een half
ontfaen 48 s. 6 d. gr.

Simoen Strater den 13 in septembre 6 last 6 tonnen
de zelve den 26 in septembre 4 last 1 tonne harincx
noch de zelve den 14 in novembre 14 tonnen
comt tsamen 11 last 9 tonnen
ontfaen 47 s. gr.

Jacop Ryquaert den 16 in septembre 6 last 5 1/2 tonnen
de zelve den 2 in novembre 6 last ende 6 tonnen
comt tsamen 12 last 11 1/2 tonnen
ontfaen 51 s. 10 d. gr.

Jan Priem den 13 in septembre 8 last 10 1/2 tonnen
den 13 in octobre 12 last 2 tonnen
comt tsamen 21 last ende 1/2 tonne
ontfaen 4 lb. 4 s. gr.

17 lb. 12 s. 10 d. (2)

- (1) « Ontfanc » verbeterd tot « ontfaen ». Dit is ook zo in al de volgende items
op de folio's 2 verso, 3 recto en 3 verso, twee eerste posten.
(2) Som onderaan de bladzijde.

(folio 2 verso)

Joorijs van den Clichtove den 13 in septembre 10 last 4 tonnen
de zelve de 12 in novembre 5 last 9 tonnen
comt tsamen 16 last 1 tonne
ontfaen 3 lb. 4 s. 4 d.

Clais Lancbeen den 19 in septembre 4 last 2 tonnen
de zelve den 15 in octobre 42 tonnen
noch de zelve den 12 in novembre 15 1/2 tonnen
comt tsamen 8 last 11 1/2 tonnen
ontfaen 35 s. 10 d.

Jacop Schemelc den 19 in octobre vercocht 23 1/2 tonnen
de zelve de 6 in novembre 25 tonnen
comt tsamen 4 last 1/2 tonnen
ontfaen 16 s. 2 d. gr.

Thomaes Cricc ende Jore Marteel den 22 in septembre van 11 last
4 tonnen
de zelve den 25 in octobre 9 last 4 tonnen
noch de zelve den 2 dach van novembre 11 last 10 tonnen
comt tsamen 32 last ende 6 tonnen
ontfaen 6 lb. 10 s. gr.

Jan van den Walle den 23 in septembre 5 last 6 tonnen
de zelve den 4 in novembre 5 last ende 6 1/2 tonnen
comt tsamen 11 last ende 1/2 tonnen
ontfaen 44 s. 2 d.

Andries Meynin den 23 in septembre 4 last harinxc
noch de zelve den 6 in novembre van 16 tonnen
comt tsamen 5 last ende 4 tonnen
ontfaen 21 s. 4 d. gr.

5 ld. 11 s. 10 d. ⁽¹⁾

(1) Som onderaan de bladzijde. Eerste cijfer van de som ontbreekt. De som
is : 15 lb. 11 s. 10 d.

(folio 3 recto)

Jacob van Varsenare den 26 in septembre ghebrocht 26 tonnen harinxc
de zelve den 2 in novembre 4 last 11 tonnen
comt tsamen 7 last 1 tonne
ontfaen 28 s. 4 d. gr.

Jacob Jonchere den 26 in octobre 12 tonnen harinxc
de zelve den 14 in novembre 6 last ende 2 tonnen
Comt tsamen 7 last 2 tonnen
ontfaen 28 s. 8 d. gr.

Clais de Codt den 26 in septembre ghebrocht 7 (last) ⁽¹⁾ 1/2 tonnen
harinxc
de zelve den 4 in octobre 12 tonnen harinxc
noch de zelve den 12 in novembre 8 tonnen harinxc
comt tsamen 2 last 3 1/2 tonnen
ontfaen 9 s. 2 d. gr.

Vedast de Mijster den 27 in septembre ghebrocht 9 last 3 1/2 tonnen
harinxc
comt tsamen 9 last 3 1/2 tonnen
ontfaen 37 s. 2 d. gr.

Pieter Hellinc alias Voskin den 17 in septembre vercocht 15 tonnen
harinxc 5 s. gr.

Jan Jonchere den 28 in octobre 18 tonnen harinxc
de zelve den 12 in novembre 2 tonnen harinxc
comt tsamen 20 tonnen harinxc
ontfaen 6 s. 8 d. gr.

Adriaen Meynin ende Gillis Hellinc den 3 in octobre 3 1/2 tonnen
harinxc
de zelve den 14 in octobre 6 last 10 1/2 tonnen
noch de zelve den 15 in novembre 9 last harinxc
comt tsamen 16 last ende 2 tonnen 3 lb. 4 s. ⁽²⁾

8 lb. 19 s. 8 d. ⁽³⁾

(1) Het woord « last » is doorgehaald. Het cijfer van de tonnen werd eveneens
verbeterd. Er waren dus slechts 7 1/2 tonnen.

(2) Overige cijfers samen met het papier weggevreten.

(3) Som onderaan de bladzijde.

(folio 3 verso)

Ryque van Vaerde den 13 in octobre vercocht 5 last 4 tonnen
noch de zelve den 26 in novembre 5 1/2 tonnen harinck
comt tsamen 5 last 9 1/2 tonnen
ontfaen 23 s. 2 d. gr.

Lauwers Luteman den 15 in octobre vercocht 12 tonnen harinck
de zelve den 27 in octobre 20 1/2 tonnen
noch de zelve den 5 in novembre 1 1/2 tonnen harinck
comt tsamen 2 last 10 tonnen
ontfaen 11 s. 4 d. gr.

Jacop Teylin den 28 in octobre vercocht 16 tonnen
5 s. 4 d.

Thone Quintin den 5 in novembre vercocht 3 1/2 tonnen

Pieter Brune den 8 in novembre vercocht 11 tonnen
comt en ontfaen 8 s. 8 d. gr.

Cornelis de Vinc den 8 in novembre van 6 last 10 tonnen harinck
ontfaen 27 s. 4 d. gr.

Marcelis Obrechts alias Hatterlinck den 8 in novembre van 6 last
9 1/2 tonnen harinck
ontfaen 27 s. 2 d. gr.

Jan Kuuc den 8 in novembre van 14 tonnen harinck
ontfaen 4 s. 8 d.

5 lb. 3 s. 10 d. ⁽¹⁾

(1) Som onderaan de bladzijde.

(folio 4 recto)

Jan Sys den 12 dach van novembre van 6 last 5 1/2 tonnen harinck
ontfaen 29 s. 10 d. gr.

Cornelis Gobrechts den 12 dach in novembre van 10 last harinck
ontfaen 40 s. gr.

Simoen de Myster den 12 dach in novembre van 2 last 8 1/2 tonnen
ontfaen 10 s. 10 d. gr.

Jan Drenyt den 12 in novembre van 4 1/2 tonnen harinck
ontfaen 18 d. gr.

Cornelis Colin den 15 dach in novembre van 13 tonnen harinck
ontfaen 4 s. 2 d. gr.

Jacop de Vinc den 12 in novembre van 5 last 10 tonnen harinck
ontfaen 23 s. 4 d. gr.

78 lb. 15 s. 10 d. ⁽¹⁾
5 lb. 9 s. 9 d. ⁽²⁾
1. — Somme 78 lb. 15 s. 10 d. gr.
5 lb. 8 s. 8 d. gr. ⁽³⁾

- (1) In de rand. Doorgehaald.
(2) In de rand. Doorgehaald.
(3) Som onderaan de bladzijde.

(folio 4 verso)

Ander ontfaenc ende dat van corfharinc ende varsche harinc
4 s. gr. van der last als vooren.

Jacop Meynin den 9 in septembre vercocht een last corfharincx
den zelve den laetsten in octobre 7 last 12 butten 1 pander
maken tsamen 8 last 12 butten 1 pander
ontfaen 33 s. 10 d. gr.

Wouter Bay den 10 dach in septembre vercocht 24 butten corfharinc
de zelve den 25 in octobre 3 last varsches harincs
noch de zelve den 15 in novembre 2 last 5 butten
maken tsamen 6 last 2 butten
ontfaen 24 s. 3 d. gr.

Jan Oudegod de Jonghe den laetsten dach van ougst vercocht 21 butten
corfharincx
ontfaen 3 s. 1 d. ob.

Cornelis Cluwaert den 8 in septembre vercocht 2 last 23 butten harincx
ontfaen 11 s. 3 d. gr.

Jan de Grise den 10 in septembre van 10 butten corfharincx
de zelve den 5 in novembre van 21 butten vars harincs.

Jan Cluwaert den 10 in septembre van 3 last ende 24 butten corfharincs
ontfaen 15 s. 7 d. gr.

4 lb. 12 s. 7 d. ob. ⁽¹⁾
(1) Som onderaan de bladzijde.

(folio 5 recto)

Jan Lanbeen den 10 in septembre van 1 last 11 butten corfharincx
de zelve den 6 in octobre 16 butten 1 pander varscharincx
noch de zelve den 25 in octobre 5 last 8 butten harincx
maken tsamen 7 last 8 butten 1 pander
ontfaen 29 s. 3 d. gr.

Clais Lanbeen den 19 in septembre van 20 butten varscharincx
ontfaen 3 s. gr.

Simoen Stratin den 26 in septembre van 3 last 20 butten harincx
ontfaen 15 s. gr.

Anthonis Quintin de 27 in septembre van 7 butten harincx
de zelve de 29 in septembre 5 butten
de zelve den 9 in octobre 7 butten 1 pander
den 27 in octobre 3 last ende 20 butten (1)
den zelve den 29 in octobre 16 butten
noch de zelve den 5 in novembre 4 last 20 butten harincx
maken tsamen 9 last 21 butten ende een pander harincx
ontfaen 39 s. 2 d. ob.

Heine Vos den 10 in septembre van een last van butten corffharincx
de zelve den 27 in octobre 10 butten 1 pander harincx
ontfaen 6 s. 7 d. gr.

Jan Soudelin den 29en in septembre van 2 butten 1 pander harincx
de zelve den 28en in octobre 12 butten harincx
de zelve den laesten in octobre 2 last 10 butten
comt tsamen 2 last 24 1/2 butten
ontfaen 11 s. 8 d. gr.

5 lb. 4 s. 8 d. (2)

(1) In de rand bijgevoegd.

(2) Som onderaan de bladzijde.

(folio 5 verso)

Jan Weitssone den 2 in octobre van 2 last harincx
de zelve den 5 in novembre 24 butten 1 pander harincx
ontfaen 11 s. 8 d. gr.

Market Marlier Picaert den 18 in octobre den 9 last 17 butten vars
harincx
ontfanc 38 s. 6 d. gr.

Pieraert Morel den 18 in octobre van 6 last ende 24 butten harincx
ontfaen 27 s. 7 d. gr.

Jan Castaigne den 18 in octobre van 2 last ende 17 butten harincx
ontfaen 10 s. 6 d. gr.

Guyot Lenghels den 18 in octobre van 1 last 24 butten vars harincx
ontfaen 7 s. 7 d. gr.

Jan Potte den 20 in octobre van 9 butten harincx
ontfaen 16 d. gr.

Jan Baudry ende Jaques Caffis den 20 in octobre van 17 butten
varsharincx
ontfaen 2 s. 6 d. ob.

Guyot Charloys den 20 in octobre van 1 last ende 23 butten harincx
ontfaen 7 s. 5 d. gr.

Jan Lasure den 20 in octobre van 24 butten harincx
ontfaen 3 s. 7 d. gr.

5 lb. 10 s. 8 d. ob. (1)

(1) Som onderaan de bladzijde.

(folio 6 recto)

Andries Meynin den 10 in octobre van 2 butten 1 pander harincx
de zelve den 23 in octobre 4 last 6 butten
de zelve den 6 in novembre 2 last 26 butten harincx
maken tsamen 7 last 7 butten 1 pander harincx
ontfaen 29 s. 1 d. gr.

Jacop Ryquaert den 2 in novembre 6 last 25 butten harinc
ontfaen 27 s. 8 d. ob.

Lenaert de Vos den 23 in octobre van 6 1/2 last harincx
de zelve den 26 in octobre 3 last 20 butten
de zelve den 28 in octobre 20 butten
noch de zelve den 4 in novembre 2 butten 1 pander
comt tsamen 11 last 2 butten
ontfaen 44 s. 3 d. ob.

Firmin Vingette den 18 in octobre 20 butten harincx
ontfaen 3 s. gr.

Robin Ballaert den 18 in octobre van 2 last en de 2 butten harincx
ontfaen 8 s. 3 d. gr.

Jan Meynin den 23 in octobre van 12 last harincx
de zelve den 2 in novembre 3 last 15 butten harincx
maken 15 last 15 butten
ontfaen 3 lb. 2 s. 2 d. gr.

Ryque van Waerde den 27 in octobre van 2 last 22 butten harincx
ontfaen 11 s. 3 d. gr.

9 lb. 5 s. 9 d. (1)

(1) Som onderaan de bladzijde.

(folio 6 verso)

Clais de Cod den 26 in septembre vercocht 4 last 20 butten harincx
de zelve den 4 in octobre 2 butten 1 pander
noch de zelve de 27 in octobre 14 butten harincx
maken tsamen 5 last 9 butten 1 pander
ontfanc 12 s. gr.

Gammot de Dames den 18 in octobre van 3 last vars harincx
ontfaen 12 s. gr.

Guillaume le Fort den 18 in octobre van 10 butten harincx
ontfaen 17 d. gr.

Frans Woutersone den 26 in septembre van 5 butten harincx
ontfaen 9 d. gr.

Jacop Cools den 23 in octobre van 3 butten ende 1 pander harincx
ontfaen 6 d. gr.

Jan Copman den derden in octobre van 8 butten ende 1 pander
de zelve den 29 in octobre 1 but harincx
ontfaen 17 d. gr.

Joorys van de Clichtove den 17 in octobre 3 last 17 butten harincx
de zelve den 8 in novembre een last 17 butten
maken 5 last 7 butten
ontfaen 21 s. gr.

Jan Drenyt den 16 in octobre van 49 butten harincx
ontfaen 7 s. 2 d. gr.

3 lb. 5 s. 7 d. (1)

(1) Onderaan de bladzijde.

(folio 7 recto)

Jan Jonchere den 28 in octobre van 3 last 17 butten ende 1 pander
ontfaen 13 s. 10 d. gr.

Jan de Vos den Woel den 23 in octobre van 1 last 5 butten 1 pander
harincx
ontfaen 4 s. 9 d. gr.

Lauwers Luuteman den 17 in octobre van 1 last 3 butten harincx
den zelve den 5 in novembre 7 last 11 butten harincx
maken tsamen 8 last 14 butten
ontfaen 34 s. 1 d. gr.

Jacop Teylin den 28 in octobre van 48 butten harincx
de zelve den 13 in novembre 52 butten ende 1 pander
maken 3 last 19 (1)
ontfaen 14 s. 10 d. gr.

Hebbin Pale den 23 in octobre van 1 last ende 5 butten harincx
ontfaen 4 s. 9 d. gr.

Thomaes Cric ende Jore Marteel den 2 in novembre 42 butten harincx
ontfaen 6 s. 6 d. gr.

Jacop van Varsenaere den 2 in novembre van 4 last harincx
ontfaen 16 s. gr.

Adriaen Meynin ende Gillis Hellinc den 4 in novembre van 3 last ende
5 butten harincx
ontfaen 12 s. 9 d. gr.

5 lb. 2 s. 9 (2)

(1) Na het cijfer 19 ontbreekt « butten 1 pander ».

(2) Som onderaan de bladzijde. Na 9 ontbreekt « d. ».

(folio 7 verso)

Jacob Clu ende Pacop Schemelc den 6 in novembre van 4 last ende 24 butten harincx ontfaen 19 s. 7 d. gr.

Cornelis Gobrechts den 6 in novembre van 10 last vars harincx ontfaen 40 s. gr.

Jacop de Grise den 6 in novembre van 2 1/2 last vars harincx. ontfaen 10 s. gr.

Aernoud Willems ende Cornelis Colins den 12 in novembre 1 but 1 pander harincx ontfaen 2 d. ob.

3 lb. 9 s. 9 d. ob. ⁽¹⁾

36 lb. 17 s. 8 d. ⁽²⁾

2. — Somme 36 lb. 11 s. 9 d. gr. ⁽³⁾

(1) Som onderaan de bladzijde.

(2) In de rand. Som van gans de rubriek « van corfharinc ende verse harinc ».

(3) Verbeterde som van gans de rubriek onderaan de bladzijde.

(folio 8 recto)

Ander ontfaenc ende dat van stiermans van der Nieupoort, Lombardie ende Walravensyde vanden harinc, die zy buuten der vorseide have ende lande ghehadt hebben.

Eerst

Jacop Clu(waert) ende Jacop Schemelc van 6 last cachar(incs), die zij hadden in Zeland, gherekent 12 tonnen voor elc last ontfaen 24 s. gr.

Jan Lanctbeen van 3 last harincx by heb ghehadt in Inghelant ontfaen 12 s. gr.

Jan Drenyt van 3 last harincx by hem ghehadt in Inghelant ontfaen 28 s. gr.

Jorys van den Clichtove van 9 last en de 6 tonnen cacharync by hem ghehadt ten Damme ontfaen 38 s. gr.

Clais Codt van 4 last 10 butten vars har(incx) ghehadt by hem te Dunckerke ontfaen 17 s. 4 d. gr.

Jan Soudelins van 1 last harincx by hem ghehadt te Greveninghe ende 1 last te Dunckerke ontfaen 8 s. gr.

Lenaert de Vos van 3 last harincx by hem vercocht in Inghelant
ontfaen 12 s. gr.

Jan Oudegod van 10 last 3 tonnen chaecharincx ten Damme gheadt
comt ende ontfaen 41 s. gr. ⁽¹⁾.

(1) In ander geschrift bijgevoegd, van « Jan Oudegod » af.

(folio 8 verso)

Jacop Teylin van 4 last harincx by hem gheadt te Dunkerke
ontfaen 16 s. gr.

Cornelis Colin van 7 1/2 last varch by heb gheadt in Zeelandt ende te
Dunkerke
ontfaen 30 s. gr.

Lauwers Luteman van 18 tonnen cacharincx ende van 9 duust vars
harincx vercocht in Zeelant ende te Dunkerke
ontfaen 9 s. 7 d. gr.

Anthonis Quintin van 1 last 18 butte ende 1 pander vars harincx te
Dunkerke
ontfaen 6 s. 8 d. gr.

Jacop van Varsenaere van 7 1/2 last cacharincx by hem gheadt te
Dunkerke
ontfaen 13 s. 4 d. gr.

Andries Meynin van 8 1/2 last vars harincx by hem gheadt te Dun-
kerke
ontfaen 34 s. gr.

Heine Vos van 7 last cacharincx by hem ghevoert in Zeelant
ontfaen 28 s. gr.

(folio 9 recto)

Jan Meynin van 12 1/2 last cacharincx ende 12 butten vars harincx
vercocht in Zeeland
ontfaen 6 s. 10 d. gr.

Jan de Grise van 10 last harincx by hem gheadt ten Briele in Zeeland
ontfaen 40 s. gr.

Thomaes Cric ende Joore Marteel van 9 last harincx gheadt ten
Briele in Zeeland
ontfaen 36 s. gr.

Simoens Straten ende Lauwers Colin van 4 last harincx gheadt in
Zeelandt
ontfaen 41 s. gr.

Adriaen Meynin ende Gillis Hellinc van 8 last harincx gheadt in
Hollant
ontfaen 32 s. gr.

Jacob de Grise van 2 last ende 20 butte vars harinckx ghehadt te Greveninghe ende te Dunkerke
15 s. gr.

Gallem ⁽¹⁾ Hellinc van 2 last ende 25 butten varsch ghehadt te Dunkerke ende te Greveninghe ende van 8 tonnen cacharinckx by hem vercocht zyne huercnapen
ontfaen 14 s. 5 d. gr.

Loy Pierman van 4 1/2 last harinckx ghehadt te Dunkerke ende te Greveninghe ontfaen 18 s. gr.

(1) « Gallem », verbetering na uitkrabbing.

(folio 9 verso)

Jacop Dannis van 4 last harinckx ghehadt ter Goe Ree ende noch van 8 duust vars harinckx
ontfaen 19 s. gr.

Pieter Brune van 10 last harinckx ghehadt buuten slands
ontfaen 40 s. gr.

Jacop Bollaert van 14 last harinckx buuten slands ghehadt
ontfaen 56 s. gr.

Jan Pauwels van 10 last 5 tonnen cacharinckx ende van 1 last vars-harinckx buuten ghehadt
ontfaen 45 s. 8 d. gr.

Casin de Myster van 2 duust vars harinckx
ontfaen 10 d. gr.

Lauwers de Landmeter van 3 last cacharinckx ghelost ter Walravensyde
ontfaen 12 s. gr.

Cornelis Gobrecht 7 last harinckx buuten slands ghehadt
ontfaen 28 s. gr.

Jacop Ryquaert van 16 last harinckx ghehadt in Zeelandt
ontfaen 3 lb. 4 s. gr.
verdere van 1 last harinckx buuten ghehadt tachter ⁽¹⁾ 2 s. gr.
41 lb. 2 s. 8 d. gr.

3. — Somme 41 lb. 2 s. 8 d.

(1) « tachter » : onzekere afkorting.

(folio 10 recto)

Ander ontfaenc ende dat van den tienden ⁽¹⁾ penninghen van de winninghe van den huercnapen betaelt by den stiermans naer volghende
Jacop Cluwaert ende Jacob Schemelc van vijf huercnapen, die wonnen 12 lb. gr.
over den 10en penninc ontfaen 24 s. gr.

Jan Lancbeen van 4 huercnapen, die wonnen 12 lb. gr.
over den 10en penninc ontfaen 24 s. gr.

Jan Drenyt van 6 huercnapen, die wonnen 9 lb. gr.
over den 10en penninc ontfaen 18 s. gr.

Jan Priem van 10 huercnapen, die wonnen 18 lb. 4 s. gr.
over den 10en penninc, ontfaen 36 s. 4 d. gr.

Jorys van den Clichtove van 8 huercnapen, die wonnen 13 lb. gr.
over den 10 penninc ontfaen 26 s. gr.

Clais Codt van 4 huercnapen, die wonnen 5 lb. 11 s. gr.
over den 10en penninc ontfaen 11 s. gr.

Jan Soudelin van 2 huercnapen, die wonnen 3 lb. 4 s. gr.
over den 10en penninc ontfaen 6 s. 4 d. ob.

Lenaert de Vos heeft ghevoert 2 huercnapen, die wonnen 3 lb. gr.
van den 10en penninc ontfaen 6 s. gr.

(1) Eerst stond geschreven « vierden ». Dit laatste woord werd in « tienden » gewijzigd.

(folio 10 verso)

Jacop Teylin heeft ghevoert 6 huercnapen, die wonnen 9 lb. 17 s. gr.
van 10en penninc ontfaen 19 s. 8 d. gr.

Rijque van Werde heeft ghevoert 7 huercnapen, die wonnen 9 lb. 7 s. gr.
van 10en penninc ontfaen 18 s. 8 d. gr.

Cornelis Colin heeft ghevoert 6 huercnapen, die wonnen 11 lb. gr.
van 10en penninc ontfaen 22 s. gr.

Lauwerens Luteman heeft ghevoert 3 huercnapen, die wonnen 4 lb.
6 s. gr.
van 10en penninc ontfaen 8 s. 7 d. gr.

Anthonis Quintin heeft ghevoert 2 huercnapen, die wonnen 3 lb. 14 s. gr.
van 10en penninc ontfaen 7 s. 3 d. gr.

Jacop van Varssenare heeft ghevoert 10 huercnapen, die wonnen 9 lb. gr.
van 10en penninc ontfaen 18 s. gr.

Jan de Vos Janssone heeft ghevoert 4 huercnapen, die wonnen 9 lb. gr.
van den 10en penninc ontfaen 18 s. gr.

Loy Meut van 8 huercnapen, die wonnen 12 lb. 14 s. gr.
over den 10en penninc ontfaen 25 s. 4 d. gr.

Andries Meynin heeft ghevoert 8 huercnapen, die wonnen 13 lb. 15 s. gr.
van 10en penninc ontfaen 27 s. 6 d. gr.

(folio 11 recto)

Heine Vos heeft ghevoert 5 huercnapen, die wonnen 8 lb. gr.
van 10en penninc ontfaen 16 s. gr.

Jan Meynin heeft ghevoert 9 huercnapen, die wonnen 20 lb. 4 s. gr.
van 10en penninc ontfaen 40 s. 4 d. gr.

Jan de Grise over zine huercnapen, die wonnen 27 lb. 4 s. gr.
van 10en penninc ontfanghen 34 s. 4 d. gr.

Thomaes Cric ende Jore Marteel van huerlieden huercnapen, die
wonnen 24 lb. 15 s. gr.
over den 10en penninc ontfaen 49 s. 5 d. ob.

Cornelis Clou van zyn huercnapen, die wonnen 17 lb. 4 s. gr.
van 10en penning ontfanghen 34 s. 4 d. gr.

Jacop Meynin van zyn huercnapen, die wonnen 14 lb.
van 10en penninc ontfaen 50 s. gr.

Adriaen Meynin ende Gillis Hellinc van huerlieden huercnapen, die
wonnen 23 lb. 2 s. gr.
van 10en penninc ontfaen 46 s. 2 d. gr.

Wouter Bay van zyn huercnapen, die wonnen 20 lb. 10 s. gr.
van 10en penninc ontfaen 41 s. gr.

Jan Clou ende Jacop Ingheraven van haerlieden huercnapen, die won-
nen 17 lb. 4 s. gr.
van 10en penninc ontfaen 34 s. 3 d. gr.

(folio 11 verso)

Jacop de Grise van zyn huercnapen, die wonnen 12 lb. gr.
van 10en penninc ontfaen 24 s. gr.

Galem Hellinc van zyn huercnapen, die wonnen 9 lb. 8 s. gr.
van 10en penninc ontfaen 18 s. 10 d. gr.

Loy Pierman van zyn huercnapen, die wonnen 12 lb. gr.
van 10en penninc ontfaen 24 s. gr.

Jan Kuuc van zynen huercnapen, die wonnen 10 lb. 5 s.
van 10en penninc ontfaen 20 s. 6 gr. ⁽¹⁾

Jacop de Vinc van zyn huercnapen, die wonnen 9 lb. groten
van 10en penninc ontfaen 18 s. gr.

Jan Jonchere alias Voncke van zyn huercnapen, die wonnen 9 lb. 5 s. gr.
van 10en penninc ontfaen 18 s. 6 d. gr.

Jan Sys van zyn huercnapen, die wonnen 10 lb. gr.
van 10en penninghe ontfaen 20 s. gr. ⁽²⁾

Cornelis Gobrechts van zyn huercnapen, die wonnen 8 lb. 8 s. gr.
van 10en penninc ontfaen 16 s. 9 gr.

(1) Moet zijn 20 s. 6 d. gr.; « d » ontbreekt.

(2) Gewoonlijk komt « penninc » voor onder de afkorting « penn. ». Slechts nu en dan vindt men het woord voluit geschreven als « penninc » of « penninghe ».

(folio 12 recto)

Vedast de Myster van zyn huercnapen, die wonnen 17 lb. 10 s. gr. (1)
van 10en penninghe ontfaen 35 s. gr.

Jacop Dannis van zyn huercnapen, die wonnen 7 s. 6 gr.
van 10en penninc ontfaen 14 s. 6 d. gr.

Pieter Jonchere van zyn huercnapen, die wonnen 11 lb. 5 s. gr.
van 10en penninc ontfaen 22 s. 6 d. gr.

Cornelis Bollaert van zyn huercnapen, die wonnen 12 lb. 4 s. gr.
van 10en penninc ontfaen 24 s. 5 d. gr.

Anthonis de Brauwer van zyn huercnapen, die wonnen 12 lb. gr.
van 10en penninc ontfaen 24 s. gr.

50 lb. 13 s. 7 d. (2)

4. — Somme 50 lb. 13 s. 7 d. gr.

(1) « sgr » staat geschreven voor « gr ».

(2) In de rand.

(folio 12 verso)

Ander ontfaenc ende dat van den stiermans, die ghene man in de convoy-
scepe ghelevert (1) hebben (2)

Andries Meyning, van dat hy ghene man int scip ghelevert heeft
ontfaen 40 s.

Adriaen Meynin, van dat ghene man int convoyscip ghelevert heeft
40 s. gr.

Jake Dannis, van dat hy ghene man int convoyscip (3) ghelevert heeft
40 s. gr.

Pieter Hellinc alias Voskin van dat ghene man int scip ghelevert en heeft
40 s. gr.

Casin de Myster intsghelicx ghene man ghelevert thebbene
40 s. gr.

10 lb. gr. (4)

5. — Somme 10 lb. gr. (5)

(1) Er staat geschreven : « ghelevert ».

(2) Na « hebben » : onleesbare afkorting.

(3) Er staat geschreven : « convoyscip ».

(4) In de rand.

(5) Na « 10 lb. » is de tekst bevestigd, zodat « gr. » niet leesbaar is of misschien ook niet neergeschreven.

(folio 13 recto)

Ander ontfaenc ende dat van huuden, van roete ende van vitaille vercocht uute convoyscepe ter Nieupoort

Eerst van 22 coehuuden commende van den beesten gheoorboort (*) int convoyscip vercocht ende ontfaen 50 s. 2 d. gr.

Item, van roete (*) dat van den zelve beesten commen es boven den twee tonnen carsen diere of ghemaect waren ende gheorbort in 't zelve scip van datter voer over scoot, die daernaer vercocht waren ontfaen 32 s. 2 d. gr.

Item, van der vitaille, die over scoot t Sinter Martinsmesse ten up ste'ne van den voorseiden scepen vercocht int ghemeene ende ontfaen 6 lb. 5 s. 2 d. ob.

10 lb. 7 s. 6 d. (1)

6. — Somme 10 lb. 7 s. 6 d. ob.

Somme van al den ontfanghe 227 lb. 12 s. 3 d. ob.

Ende

Den ontvanc van Adriaen de Haze beloopt 662 lb. 13 s. 1 d. ob. (2)

Comt tsamen 890 lb. 4 s. 8 d. gr. (3)

pv. 4 s. 9 d. gr. (4)

thuutghevene van Oostende beloopt 646 lb. 5 s. 2 d. ob.

Ende thuutghevene van der Nieupoort beloopt 507 lb. 10 s. 11 d. ob.

Den meer uitghegheven dan ontfaen 279 lb. 18 s. 8 d. gr. (5).

Ende boven desen hebben goed van die van Biervliet 60 lb. 10 s. 8 d. gr. ende ende (6) an Wydt de Visch 28 s. gr.

(1) In de rand.

(2) Verbeterde cijfers in plaats van 669 lb. 2 s. 8 d. ob.

(3) Verbeterde cijfers in plaats van 896 lb. 19 s. gr.

(4) Betekenis hiervan ontsnapt ons.

(5) In de plaats stond en werd doorgehaald de som 257 lb. 6 d. ob.

(6) Sic, twee maal « ende ».

(folio 14 recto)

Uutghevenghe ende bewys van den vorseide ontfanghe by den voornoemden ghecommiterden ghedaen ten oorbore ende prouffite van den vorseide scepe ende convoy bin der tyt van dese presente jare van 74.

Eerst uutgheven van den cope van den scepe, van tauwe ende artillerie dienende ten zelve scepe.

Guillem le Haert, Borton, jeghen wien ghecocht was eene cravele met masten, zeillen, hankeren, cablen, tauwe, tacle ende al datter vorseide scepe toebehoort ende voort met 10 (1) bussen (*), 40 (2) glavien (ende 8 donderbussen (3)) ende andre scepenwapene omme de somme van 198 lb. grooten.

Betaelt 198 lb. gr.

Somme parisisis s. gr.

De toolnare van Aermude van toolne van onse scepe betaelt 34 s. gr.

Den zelve Guillem van eene cable dienende ten vorseide scepe, daer questie of was. By appointementen van goede mannen.
Betaelt 20 s. gr.

Onse waert in Zeelant van makelardie van den scepe, betaelt 32 s. gr.

Te Middelburch in Zeeland ghecocht omme t vorseid scip 8 veughelaers, elc met drie cameran te 8 s. 6 d. gr. stic.

Noch een groote veughelare ende 10 cameran dienende te andren bussen 20 s. gr. ende 1 hantbusse (*) 4 s. gr.

Comt ende betaelt 4 lb. 12 s. gr.

8 lb. 18 s. gr.

- (1) 10 staat in plaats van « acht », dat doorgehaald werd.
- (2) 40 staat in plaats van « boghen », dat doorgehaald is.
- (3) Bijgevoegd in margine.

(folio 14 verso)

Te Vlissinghe van vijf yseren micken (*) weghende 46 lb. te eene groote t pont.

Noch van 1 yser dregghe (*) met eene ketene 3 s. 3 d.

Van yser busbouten (*), spanghen (*), kethene 18 s. gr.

Ende van naghelen, boeyzers (*), spycysers (*), boyspykers ende laschyzere (*) 6 s. 5 d. gr.

Comt t samen ende betaelt 31 s. 6 d. gr.

Jan Minesmet ende Cornelis de Vos om te repararen de engiene van der stede gheoorboort in t vorseide convoyscep ende van spanghe, busboudysers ende van naglen, betaelt 19 s. 7 d. ob.

Aernoud van Hilten, smet, van vyf nieuwe cameran, van 9 nieuwe sloten, 4 sloten ghelanghet, 300 naglen ende 1 spaerhoud (*), betaelt 9 s. 10 d. gr.

Van eene veughelare vermaect te Dunkerke, betaelt 4 s. gr.

Item te (1) Brugghe ghecocht 100 pont buspoudres te 6 gr. t pont ende 25 pont colluever poudres te 8 gr. t pondt.

Comt ende betaelt 3 lb. 6 s. 8 d. gr.

Ter Sluus (2) ghecocht 78 1/2 pont buspoudres te 5 gr. t pont beloopt 34 s. 2 d. ob. gr. ende aldaer ghecocht 104 1/2 pont buspoudres te 5 1/2 gr. t pont. Comt t samen ende betaelt 4 lb. 2 s. 1 d. ob.

Van 36 pondt salpetres (*) ter Nieuupoort ghecocht 6 gr. t pont 18 s. gr. Noch van 7 pont sulfres (*) 1 gr. t pont ende van buspoudre te droghene ende te vermakene, over al betaelt (3), 31 s. 10 d. gr.

Te Aermude ghecocht 44 lb. buspoudres te 6 gr. ende 300 bussteenen (*)
te 2 s. 6 d. gr. tondert. Comt ende betaelt 39 s. 6 d. gr.
14 lb. 5 s. 1 d.

(1) Verwijzing naar nota in margine : Jan Losschart.

(2) Nota in margine : Anthonis de Buter.

(3) In margine : Jan Losschart.

(folio 15 recto)

Item (1)

Noch te Aermude ghecocht 400 bussteenen ter 2 s. gr. tondert ende
39 1/2 loodts te 2 gr. ende 6 miten t pont ende 20 lb. thenen oude
grooten t pont ende 600 propen (*) te 9 gr. tondert.
over al betaelt 15 s. 7 d. gr.

Item (2)

Th. Aermude ghecocht vyf dosine glavien te 4 s. 2 d. de dosine, van
14 bilen (*) te 8 gr. stic, van 10 dosine lensen te 10 gr. de dosine, eene
tonnen voetboghe scots houdende een duust ende 4 worpen te 18 gr.
thondert ende van 2 hantboghen ende 10 boghen pesen 2 s. gr.
over al betaelt 55 s. 7 d. gr. ob.

Aldoe noch ghecocht 12 riemen te 8 gr. stic, eenen grooten uutligghen
ende eenen clenen mastkin 3 s. 10 d.
over al betaelt 9 s. 10 d. gr.

Te Middelburch in Zeeland ghecocht 26 deylen (*), 18 huerden (*),
6 waghescots (*), 8 brankoenen (*) ende 8 sparen (*)
kosten 23 s. 7 d.

Ghedaen legghen (te Pieter van Rebrough) (3) 185 pont taus te 8 s. 6 d.
tondert, noch aldaer van tauwe 6 s. 7 d. gr.
comt ende betaelt 22 s. 3 d. gr.

Pieter Dhond ghedaen legghen 2 sticken taus weghende 48 lb. ende 1
bakeline weghende 17 lb. te 3 gr. t pont.
Comt ende betaelt 10 s. 3 d. gr.

Jan Brecht ter Sluus van 6 hareeps, 3 dosine merlinghen (*) jeghen
hem ghecocht
Betaelt 20 s. gr.

Simoen Wisse van eene voorstaghe (*) jeghen hem ghecocht
betaelt 11 s. 8 d. gr.

8 lb. 8 s. 9 d. ob.

(1) In margine : « Item ».

Bijgevoegd boven de lijn, achter « noch » : « t Aermude ».

(2) In margine : « Item ».

Bijgevoegd boven de lijn, voor « vyf dosine glavien » met doorhaling van
het woordje « van » : « Th Aermude ».

(3) Boven de lijn bijgevoegd.

(folio 15 verso)

Adriaen Govaertssone ghecocht jeghen hem 6 nieuwe hareeps, 2 up toghen 20 s. noch eene trosse van 60 vademen (*), eene mantel van 40 vademe (*), een rec ende 5 blocx (*)
over al betaelt 30 s. 6 d.

Item, noch ter Sluus tauwe ghecocht ende betaelt (te Adriaen Govaertds-sone moedres) ⁽¹⁾ 8 s. gr.

Pieter van Rebrouc ter Sluus was ghedaen legghen 600 wemelinghe (*), eene bakeline, eene carnate (*) ende vele ondert taus verslegghen
over al betaelt 17 s. 9 d. gr.

Jan Brecht van eenen nieuwe maste jeghen hem ghecocht van 16 vademe 28 croonen, comt ende betaelt 5 lb. 12 s. gr.
betaelt 4 s. gr.

Den zelve Jan Brecht van eene maste omme de bazane (*) te belegghen, 3 s. gr. van twee middelhouten (*) 12 gr.
betaelt 4 s. gr.

Van eender nieuwer merse (*) 9 s. van 7 1/2 elle blaus lakens te 7 gr. d elle omme een mersecleedt ende van 't selve cleedt Jan van Varssenare 2 nieuwe standarde ende 1 pingnon (*) 10 s. gr. te verwarpenen 16 gr.
Comt ende betaelt 14 s. 8 d. gr.

Item, ghecocht jeghen den Lombart eene ⁽²⁾ balsane (*) ende van den wapene der in te stelne. Betaelt 10 s. gr.

Te Cornelis van Halteren ghecocht ⁽³⁾

Van 52 ellen canevels (*) te 28 s. gr. tondert, noch 43 ellen canevels te 24 s. gr. tondert, noch van een alfne rolle kanevaets (*), omme t sel te vermaken 6 s. 9 d. gr.

Betaelt 31 s. 9 d.

11 lb. 8 s. 8 d.

(1) In de tekst bijgevoegd.

(2) Begin van de zin in de tekst bijgevoegd. Doorhaling van de woorden « van den » staande vóór « balsane ».

(3) In de tekst bijgevoegd.

(folio 16 recto)

Jan Brechts ⁽¹⁾

Van 559 lb. roets te 4 Inghelsche t pont. Betaelt 3 lb. 2 s. 2 d. ob.

Van de scepe te calfatene ende bezouckene ter Sluus.

Betaelt 30 s. 4 d. gr.

Jacop Valkenier ⁽¹⁾

Van den zelve scepe ter Nieupoort te settene te besouckene ende te smaren (*)

Betaelt 21 s. 4 d. gr.

Te Willem van der Walle ⁽¹⁾

Van eene dieplode (*), 1 dieppese (*) van oosvaten (*) ⁽²⁾, van pomp-
laden (*) ende compassen.

Betaelt 3 s. 8 d.

Jan de Brauwer ⁽³⁾

Van eene tonne tars ende een tonne peecx. Betaelt 8 s. 8 d.

Van stoppe sulfere (ende van smare betaelt 4 s.) ⁽⁴⁾.

Ter Sluus ⁽⁵⁾

Gillis de Smaerder ⁽⁵⁾

Van scaepsvellen een huid stroy (*), olypotten ende de huer van eenen
kethele.

Betaelt 6 s. 8 d.

Jan Weyssone ⁽⁶⁾

Van eene focke (*) daer mede t scip ghepresent was.

Betaelt 20 gr.

Simon Wisse ⁽⁶⁾

Van eene bonnette (*) ende eene kethele ghecocht omme t scip 21 s. gr.

Jan Brecht ⁽⁶⁾

Van blocken, sciven (*), proppen, kinen ende 1 groten bloc ande
staghe (*), sulfer ende 42 lb. speghelaerst (*)

over al betaelt (in diverschen plecken) ⁽⁷⁾ 14 s. 8 d.

Te Willem van de Walle ⁽⁸⁾

Van eene metalen pot, biercranen (*), rosten (*), cranhaken (*), trec-
tanghen, 3 bollen, 4 spikelbooren (*) ende 1 hamerken.

over al betaelt 5 s. 7 d. gr.

Jan van Varssenare, van 2 nieuwe standarden en een pingnon betaelt
10 s. gr.

9 lb. 9 s. 9 d. ob.

(1) In margine bijgevoegd.

(2) « oostvaten » onzekere lezing.

(3) In margine bijgevoegd.

(4) In de tekst bijgevoegd.

(5) Doorgehaald.

(6) In margine bijgevoegd.

(7) In de tekst bijgevoegd.

(8) In margine bijgevoegd.

(folio 16 verso)

Jan Brecht vermanghet (*) jeghen hem th oude styc van de maste
over eene blind cleden (*) met eender gaerde (*) toe ghegheven ende
betaelt 2 s. 2 d. gr.

Item, van eene ⁽¹⁾ nieuwe maste (ende) ⁽²⁾ tauwe (ende) ⁽³⁾ tacle
van toolne (*), betaelt 15 d. gr.

Item van eene bode van ⁽⁴⁾ Jan Weytssone ghesonden (van Zeeland eene bode) ⁽⁵⁾ ande wet ter Nieupoort.

Betaelt 2 s. gr.

Jan Stevenin jeghen wien ghecocht was 2 last grau ordunsteen (*) omme t scip te ballasten.

Betaelt 48 s. gr.

Item, van der stede van der Nieupoort 1 last steenen ende 11 bennen versleghen steenen (*) omme ballast.

Betaelt 15 s. 6 d. gr.

Jan de Bil jeghen wien ghecocht was 44 carresteenen te 5 gr. de carre. Comt ende betaelt 18 s. 4 d. gr.

Item, van eene halve rolle bavays (*) ghecocht ter Sluus (te Jan de Sclinewerckere) ⁽⁶⁾ omme t grote zeil te maken 6 s. 9 d. gr. ende 4 vrouwen van t selve zeil te maken, 4 s. 6 d.

Betaelt 11 s. 3 d. gr.

Noch ⁽⁷⁾

Ende omme de vorseide penninghen hastelicke te fineren omme te vorseide scip te betaelne twelke met ghereden ghelde ghecocht was ende ooc omme t vorseide scip te stofferen van tauwe, tacle, artillerie, van vitaille ende andre costen, so was ghemact (jeghen Jan de Hond) ⁽⁸⁾ te Brugghe eene finance van (150 lb.) ⁽⁸⁾ an dewelke finance verloren was de somme van 10 lb. gr. Hier betaelt (10 lb.) ⁽⁹⁾.

10 lb.

67 lb. 8 s. 10 d. ⁽¹⁰⁾.

2. — Somme 67 lb. 8 s. 10 d. gr.

(1) Verbetering : « van de » staat in de plaats van « van een ».

(2) Doorgehaald in de tekst.

(3) Bijgevoegd in de tekst.

(4) Begin van de zin onderlijnd.

(5) Bijgevoegd in de tekst.

(6) Bijgevoegd in de tekst.

(7) Bijgevoegd in de rand. Niet goed leesbaar. Kan misschien ook « nota » gelezen worden.

(8) Bijgevoegd in de tekst.

(9) Doorgehaald.

(10) In margine.

(folio 17 recto)

Ander uutgheven ende dat van vitaille ghedaen in t vorseid scip. Aernoud Goudgher jeghen wien ghecocht was 100 spint tarwen te 20 gr. t spint dan of ghebacken was 60 spint broods ende 40 spint bisquits ghegheven van backen 10 s. gr.

Comt t samen ende betaelt 8 lb. 16 s. 8 d. gr.

Passchier Dierins van ⁽¹⁾

Boven desen ghecocht 7 tonnen besquits te 3 s. 4 d. gr. de tonne comt ende betaelt 23 s. 4 d. gr.

Passchier Dierins van ⁽¹⁾

Item, noch ghecocht 49 spint broods te 21 gr. t spint
Comt ende betaelt 5 lb. 9 s. 3 d. gr.

Jorys van der Piet ⁽¹⁾

Noch ⁽²⁾ van 66 spint broods te 20 gr. t spint.
Comt ende betaelt 5 lb. 9 s. 3 d. gr.

Jan Maet ⁽³⁾

Item, noch ghecocht 40 spint broods te 20 gr. t spint.
Comt ende betaelt 3 lb. 6 s. 8 d.

Jorys van Lintin ende Jan Stratins van der ⁽³⁾

Ende noch ghecocht van ⁽⁴⁾ 18 spint broods te 19 gr. t spint ende 1
tonne ghemalen bonen.
Betaelt 3 lb. 14 s. 8 d.

Jasper van der Vechte, van 33 tonnen biers, betaelt 3 lb. 6 s. gr.

De wedue Jacop Vossins, van 48 tonnen biers, betaelt 4 lb. 17 s. gr.

Roege van der Vechte, van 18 tonnen biers, betaelt 36 s. gr.

Pauwels Marie, van 18 tonnen biers, betaelt 36 s. gr.

Aernoud Christiaen, van 15 tonnen biers, betaelt 30 s. 6 d. gr.

Griffoen van Schore, van 32 tonnen biers betaelt 54 s. gr.

Jan Coopmans wedue, van 9 tonnen biers, betaelt 18 s. gr.

Dieric Gherts, van 20 tonnen keuyte te 32 gr. de tonnen, comt ende
betaelt 53 s. 3 d.

Jan Stevenin van 18 tonnen keuyte, betaelt 45 s. gr.

40 lb. 12 s. 1 d.

(1) Bijgevoegd in margine.

(2) « Noch » doorgehaald.

(3) Bijgevoegd in margine.

(4) « van » bijgevoegd in de tekst.

(folio 17 verso)

Te Aaermude ghecocht by Pieter Neudin 3 tonnen keyten te 2 s. 6 d. gr.,
betaelt 7 s. 6 d. gr.

Ghiselin van Pene ⁽¹⁾

Item, van een last biers ghecocht te Dunkerke, betaelt 21 s. gr.

Willem Staes, jeghen wien ghecocht waren 8 vette beesten de hoop 6 lb.
12 s. gr.

Comt ende betaelt 6 lb. 12 s. gr.

Jacop de Gast, van 4 vette coeyen jeghen hem ghecocht omme 4 lb.
8 s. gr. ende met een quarte van eender coeye, betaelt 4 lb. 12 s.
6 d. gr.

Jan Claisson alias Backer, van 6 vette coeyen jeghen hem ghecocht
omme 6 lb. 8 s. 8 d. gr., betaelt 6 lb. 8 s. 8 d.

Jan Ghys, van 3 vette coeyen jeghen hem ghecocht 18 s. gr.
Comt ende betaelt 54 s. gr.

Jan van Marivoorde, van eender vette coeye, betaelt 28 s. gr.

Item, van 14 zyden specx ghecocht 29 1/2 gr. de zyde.
Comt ende betaelt 34 s. 5 d. gr.

Item, ghelevert in t vors. scip 14 cupen buetren, die costen 4 lb. 5 s.
7 d. gr.
betaelt 4 lb. 5 s. 7 d.

Govaert Tac van 967 pont caes te 47 gr. den waghen.
Comt ende betaelt 25 s. 3 d. gr.

Pieter Balc van 265 lb. caes te 44 gr. de waghen.
Comt ende betaelt 6 s. 6 d. gr.

Willem vanden Walle ⁽¹⁾

Item, van eender tonne mostaerds ende 2 tonnen asyls (*) 15 s. 3 d.

Jan van Waerde ⁽¹⁾

Item, van 1 tonne visch ende 1 quarts, betaelt 15 s. gr.

Heinric Brunen weduwe van zoute ende omme cleen ende groot ghedis-
penseert van der harynctyt binnen de vorseide seepe,
betaelt 21 s. 11 d. gr.

33 lb. 7 s. 8 d.

(1) In margine bijgevoegd.

(folio 18 recto)

Clais Ingheraven ⁽¹⁾

Item, van ydelen tonnen (*) daer inne dat t vleesch ghesouten was,
besquit, buetre ende caersen, betaelt 28 s. 9 d. ob.

Van tuerven ende berinchoot (*) ghecocht omme t vorseid scip bynder
harincxyt.

Betaelt 23 s. 11 d. gr.

Den vleeshauwers van 22 coyen te slane te 15 gr. stic.

Comt ende betaelt 27 s. 6 d. gr.

Item, van eyeren, muselen (*), potten, van eenen scaepwelle, 2 mor-
tieren ende vier landtarnen
over al betaelt 6 s. 9 d. gr.

Van eene pot groene ginghibare (*) ende tregie, betaelt 12 d. gr.

86 lb. 7 s. 9 d. ob. ⁽²⁾

3. — Somme 80 lb. 6 lb. 7 s. 8 d. ob.

Ander uitgheven ende dat van ghemeene costen.
Eerst van 242 lb. roets commende van 8 coeyen, ghedaen maken 2 tonnen caersen
van aerbeydt betaelt 10 s. 7 d. gr.

Den vleeschauwers van dat zy hielpen in t land zouckende beesten
t onser prouffite.
Betaelt 7 s. 7 d. gr.

Item, te Veurne ghecocht 24 pippen (*) daer dbier in ghedaen was ende
met verbinden.
Betaelt 27 s. 1 d. gr.

Van dezelve pippen van Veurne ter Nieupoort te bringhene ende voort
ten huuse van den brauwers, betaelt 5 s. 2 d. gr.
4 lb. 7 s. 11 d. ob.

- (1) Bijgevoegd in de tekst.
(2) In margine.

(folio 18 verso)

Willem van der Walle ⁽¹⁾
Item, van scuetele, kannen, teilen, pudsen (*), butten ⁽²⁾, potten,
houten sauchieren (*) ende blasebalghen, overall betaelt 13 s. 10 d.

Jan de Brauwer ⁽³⁾
Een ⁽⁴⁾ Hollandre, van dat hij vitaille voerde ⁽⁵⁾ ende de ghesellen in
Zeeland, betaelt 11 s. 10 d. gr.

Van de alde pensen te ziedenen van den beesten, 3 s. gr.

Meester Pieter van der Zype van vergieren de bierpypen (*) ten diver-
schen stonden betaelt 16 gr.

Jan Rebyt van der vitaille te voeren buten an t scip, betaelt 4 s. gr.

Item, van 3 1/2 ellen linwaets, 14 ellen fringen (*) omme de banieren
van den trompres (*) met scilden (*), betaelt 6 s. 7 d. gr.

De ghesellen van den zeille te maken ende te nayan, betaelt 5 s. gr.

De cranemeesters van biere ende water te werken, betaelt 21 s. 6 d. gr.

Item, van tonnen metten harnasschen (*), zoud (*), herse (*) ende
andre tonnen up ende toe te slane ende in tscip te voeren, 3 s. gr.

Van varsch water te slane omme t scip, van houdt, zoudt (*), vleesch,
visch, bier ende broot te voeren t scepsboordt.

Betaelt 4 s. 6 d.

Jan Mine ⁽⁶⁾

Item ⁽⁷⁾, van specke (*), lensen, glaviën, buspoeder ende engienen (*)
van Brugghe te voeren ter Sluus ende voert t scipsboort.

Betaelt 8 s. 4 d.

Jorys Pale van vitaille (*) te voeren ter Sluus met eene bote uuter haven, hielp roeyen, betaelt 12 s. 5 d. gr.

Willem Aelbrechtssone van (Een Hollandre dat) (8)
de vitaille in zee an boort voerde de tweeste reyze.

Betaelt 8 s.

5 lb. 3 s. 4 d.

(1) In margine bijgevoegd.

(2) Kan misschien ook « kitten » (*) gelezen worden.

(3) In margine bijgevoegd.

(4) Met een verwijzing naar « Jan de Brauwer ».

(5) Sic.

(6) In margine bijgevoegd.

(7) Doorgehaald.

(8) Doorgehaald.

(folio 19 recto)

Jan Drenyt, van bier ende water by nachte buuten an t scip te voeren met eenen bote die hem uuter havene help.

Betaelt 4 s. gr.

Item, van brode te draghen in t scip ter diverschen stonden ende ander vitaille ghesonden buuten an t scip de laeste reyze,
betaelt 4 s. 6 d. gr.

Jan Schevaert ende Jore Binddinc, van dat zy de vitaille bewaerden else an land ghesleghen was, betaelt 18 d. gr.

De ghesellen, die de steenen van der ballaste verleiden d eerste reyze
betaelt 4 s. 10 d.

Willem Danneels, van 86 carren steenen te voeren te 18 mite de carre,
betaelt 5 s. 4 d. gr.

Mathys Kieken, van 54 carren steenen, 13 waghens taus (*) ende andre artillerie te voeren ter halle, betaelt 3 s. 8 d.

Clais Janssone, alias Coevoet (1)

Van 6 scute steenen ende 1 scute sooden (*) an t scip te voeren,
betaelt 5 s. 8 d. gr.

Cornelis de Reuze (2)

Item (3), van 14 manden omme t scepe t oorboren (*) omme de stenen ute te doene, betaelt 16 gr.

Jories de Buc (4)

Item (5), van ketels te lappen, boeten (*) ende van 1 vierpanne (*) ende torke (*).

Betaelt 2 s. gr.

Clais Coevoet, van dat hy met zyne scepen voer an t scip over ende wedre over lossende ende laden, 2 s. 2 d. gr.

Item, van eenen scolaker (*) ghecocht in t scip omme 16 gr.

Item, ter Sluus van eene mast uuter wase (*) te legghen omme werken
20 gr.

Twee ghesellen, die se maecken ende weghenden (*) in t scip, betaelt
7 s. 11 d. gr.

44 s. 3 gr.

(1) In margine bijgevoegd.

(2) In margine bijgevoegd.

(3) Doorgehaald.

(4) In margine bijgevoegd.

(5) Doorgehaald.

(folio 19 verso)

Jan Thomas, borton (*) van eenen nieuwe mast te beleggen (*) ende
in (t spor) (*) ⁽¹⁾ te stelne, betaelt 5 s. 6 d.

Lippin Dierix van dat hy t scip up brochte in de havene, in te cortene
thau up de halle te helpe voeren ende t seyl daer te hanghene,
betaelt 5 s. 6 d. gr.

Item, zeven ghesellen van dat t scip holpen lossen in t upstellen ende
up de halle draghen, betaelt 5 s. 4 d. gr.

Jan de Langhe ⁽¹⁾

Van eender zate te delven omme t scip daer in te zettene,
betaelt 23 s. 7 d.

De ghesellen, van dat zy t up stallen, tauwe of daden ende reden (*)
ende Wouter Bays hanker thuus voerden,
betaelt 20 s. gr.

Item, van eene certificacie van Dunkerke ende van eender perd eene
arrest dat Jan Weytssone dede doen up de trompres, die hemlieden
verhuert hadden ende niet en quame, 20 s. 3 d.

Simoen Wisse, van dat hy ghesonden was van der Nieupoort ter Sluus
omme te helpen coopen eene nieuwe mast, tauwe ende tacle ten scepe
dienende over waghe huere, betaelt, 6 s. 6 d. gr.

Pieter Neudin, vandat hy hem verder ⁽²⁾ bewaerde t scip vande 8 in
novembre toten 3 in decembre, betaelt 10 s. gr.

Heine Simoenssone, van dat hy t scip bewaren zal 7 weken ⁽³⁾.
Betaelt 12 s.

Bernaert Ryfin van dat hy ghesonden was ter Sluus an den scipper ende
quartiermeester. Betaelt 4 s.

13 lb. 14 s. 4 d. ⁽⁴⁾

4. — Somme 13 lb. 14 s. 4 d. gr.

3 lb. 16 s. 4 d.

(1) In margine bijgevoegd.

(2) Onduidelijk. Kan ook zijn : « deide ».

(3) Onduidelijk, kan ook zijn : « 12 weken ».

(4) In margine bijgevoegd.

(folio 20 recto)

Ander uutgheven ende dat van boden commende an de wet (*) ende by hemlieden ghesonden, volghend (1)

Cornelis de Cramer, van dat hy ghesonden was by Jan Weytssone uut Zeelant an de wet van der Nieuupoort.

Betaelt 18 gr.

Den bode, die Jan de Bil, ghelt drouch van der Sluus in Zeeland.

Betaelt 20 gr.

Jorys van den Dyke, van dat hy ghesonden was van der Sluus ter Nieuupoort ende voort met lettren omme.

Betaelt 12 gr.

Den bode van Dunkerke bringhende lettren an de wet, 12 gr.

Den bode by laste van der wet ghesonden met lettren ten Damme, ter Sluus ende an Adriaen de Haze, betaelt 2 s. 3 d. gr.

Den bode van Oostende bringhende lettren an de wet, 8 gr.

Eene bode ghesonden met lettren an de wet van Dunkerke, betaelt 10 gr.

Den bode van Oostende bringhende lettren ende een vidimus (*) van de ottroye, betaelt 12 gr.

Den bode van Oostende bringhende lettren an de wet, 7 gr.

Den bode van Oostende bringhende lettren, 12 gr.

Den bode van Oostende bringhende lettren an de wet, 8 gr.

Den bode van Oostende bringhende lettren an de (2) den 28 in decembre, betaelt 6 gr.

5. — Somme 12 s. 7 d.

(1) « Vol. » onduidelijke afkorting.

(2) « wet » ontbreekt.

(3) In margine.

(folio 20 verso)

Ander uutgheven ende dat van theeringhe (*) ghedaen ten diversche stonden bi den scipper ende de ghezellen van den scepe.

Bii den ghezellen als zy den hespync (*) hielpen laden ende als Jan de Bil in Zeeland de ghezellen huerde, 3 s. 3 d. gr.

Stasin Drenyt quartiermeester ende Coppin Loke, als zy van der Sluus by den scipper an de wet ter Nieuupoort ghesonden waren, vertheert 2 s. 2 d.

By Pieter Neudin ende zyn ghezelschap, als zy eerstwarf ghesonden waren in Zeelant omme t scip t ontfanghen, verteert 20 s. gr.

By den zelven ghesellen ende Maes Staelpart, aldoo in Zeeland verthert om dies wille dat de bortoen t scip noch niet ghelooft (*) en hadde, 14 s. 6 d. gr.

Jan Weytssone, scipper, als hy eerst warf ghesonden was van der Nieupoort te scepe, vertheert 4 s. gr.

Stassin Drenyt ende andre met hem ghesonden an land omme t volc te scepe te doene commene, vertheert 3 s. gr.

By den ghesellen, als zy te Vlissinghe an landt ghesonden waren, vertheert 3 s. 7 d. gr.

Cent Colin, als hy ghesonden was omme trompres t hueren, verteert 5 s. gr.

Jan Weytssone, scipper ende zyn quartiermeesters, vertheert metten capitaine van Dunkerke ende de scipper van Oostende, 5 s. gr.

Te Dunkerke, by Jan Weytssone de scipper van Oostende metten capitain van Dunkerke aldoo vertheert 2 s. gr.

3 lb. 2 s. 6 d.

(folio 21 recto)

Te Brugge verteert, als t scip van Oostende ghecocht was, 2 s. 4 d. gr.

By den scipper ende meest al de ghesellen van den scepe, als eerst an land quamen te Jans van Varssenaere vertheert 10 s. gr.

3 lb. 14 s. 10 d. ⁽¹⁾

6. — Somme 3 lb. 14 s. 10 d. gr.

Ander uutgeven ende dat van rydene ende voyagen ghedaen ten oorbore ende prouffite van (*) den vorseiden convoye.

Pieter van Bremen met Jacop Ghiselin, ghesonden te Biervliet omme met hemlieden te communicieren wie last nemen soude van den convoy-scepe toe te redenen (*) ende by wat maniere ghevachiert (*) 6 daghen te 3 s. gr. s daechts, comt 18 s. gr.

Jan Colins den 26 dag in septembre met Jacop Ghiselin ghesonden te Biervliet omme betaelinghe te hebben van diere zy van convoyghelde sculdich ende t achter waren, der jeghen zy hemlieden opposeerden, mids welke questie rees voor myn here van den rade te Ghend, aldaer elc compreren moest, ghevacquiert elc 18 daghen te 3 s. gr. s daechts, comt 54 s. gr.

Den zelven Jan Colin den stiermans ⁽²⁾ van den canchelier van acten ende lettren. Betaelt 6 s. 8 d. gr.

3 lb. 18 s. 8 d.

(1) In margine.

(2) « Stiermans » in de tekst verbeterd tot « sermans » of « serians » (*).

(folio 21 verso)

Den 22 in hoymaent, Heinric Meeze ende Cornelis Cluwaert waren ghesonden in Zeelandt omme een scip te coopen elc ghevacquiert 6 daghen te 32 gr. sdaeghs, betaelt 36 gr.

Den 7 in ougust, Jan de Bil ghesonden in Zeelandt omme t selve scip toe te redenen ende te vitailieren, ghevacquiert 9 daghen te 32 gr. sdaeghs, betaelt 24 s. gr.

Jan de Teghelaere Claissonne was ghesonden te Aermude omme t scip te vitailieren, ghevacquiert 5 daghen te 32 gr., betaelt 13 s. 4 d. gr.

Jan de Bil corts naer Sinte Katheline ghesonden met Jan Scotte t Heys, te Blankeberghe, Wendune ende Walravensyde omme te bezouken alle sculdenaers van de vorseide convoye, ghevacquiert 6 daghen te 32 sdaeghs, betaelt 16 s. gr.

3 lb. 9 s. 4 d.

(folio 22 recto)

Den 17en dach van novembre Jan de Teghelare Cornelissone met Jacop Ghiselin ghesonden te Ghendt omme te inpetreren (*) lettren van executorien (*) omme de penninghen te innene van der convoye up alle deghene, die daer of sculdich ende t achter zoude moghen wezen ende aldoo ghetrocken te Biervliet met Jeronimus de Visch, duerwaerder, hemlieden executeren mids welken zy gheconstraingert (*) waren te betaelen van huerlieder tweesten reyse achterwaert 4 s. gr. van der last ende den 10e penninghe van huerlieder huercnepen ende quamen zo voort ter Sluus, tend Damme, ter Heys, te Wendune ende te Walravensyde al omme inninghe doende in onze vermoghene, ghevaghiert 16 daghen te 3 s. gr. s daeghts, comt 48 s. gr.

Jacop Ghiselin ten versoucke ende begherte van der steden van Dunkerke, Nieuport, Oostende ende Lombardie zeker vervolgh ghedaen voor myn here de canchellier omme te impetreren lettren van ottroye (*) omme de vorseide scepe te moghen redene ende te penninghen van de convoye te innene ende t onfane zonder begrip, daeromme ghevacquiert 78 daghen te 44 gr. s daechts, comt 14 lb. 10 s. gr. ende omme t ottroy te grefferen, te zeghelen ende de wiin (*) van den clerken verscoten (*) by de vorseide Jacop Ghiselin over onze portie ende derde betaelt, 7 lb. 6 s. 8 d. gr.

17 lb. 2 s. 8 d. (1)

7. — Somme 17 lb. 2 s. 8 d. gr.

9 lb. 14 s. 8 d. gr. (2)

(1) In margine bijgevoegd.

(2) Onderaan de bladzijde.

(folio 22 verso)

Ander uutgheven ende dat van huercnapen, saudoyers (*) ende knechten up t vorseid scip varende	
Jan Lauwers wan de theylt (*) ende betaelt	44 s. gr.
Jan van der Gruwe wan de teylt ende betaelt	32 s. gr.
Adriaen Janssone van der Verre wan de teylt ende betaeldt	30 s. gr.
Renier Gheraertssone wan de theilt ende betaelt	36 s. gr.
Pieter Reyfin van der Sluus wan de theilt ende betaelt	32 s. gr.
Clais Hole van Aermude wan de theilt ende betaelt	32 s. gr.
Jan Jorissone wan de theilt ende betaelt	44 s. gr.
Jan van Horne van Aermude wan de theilt ende betaelt	42 s. gr.
Cornelis van Hoorne wan de theilt ende betaelt	44 s. gr.
Thiman Maertssone wan de theilt ende betaelt	40 s. gr.
Jan de Lueghenare wan de theilt ende betaelt	48 s. gr.
Michiel Janssone wan de theilt ende betaelt	32 s. gr.
Simoen Janssone wan de theilt ende betaelt	44 s. gr.
Clais van Hoorne wan de theilt ende betaelt	44 s. gr.
Floor van der Haghe wan de theilt ende betaelt	44 s. gr.
Roel van Dort wan de theilt ende betaelt	32 s. gr.
Adriaen Pieterssone van der Sluus, busgieter (*), wan de theilt ende betaelt	52 s. gr.
Jorys Loen, busgieter, wan de theilt ende betaelt	52 s. gr.
Clais Meeussone wan de theilt ende betaelt	40 s. gr.
Adriaen Andriessone van ghelde als hoghe bootsman, wan de theilt ende betaelt	3 lb. 2 s. gr.
Jan Hole van Haermude wan de theilt ende betaelt	48 s. gr.
Adriaen Meynin wan de theylt ende betaelt	50 s. gr.
46 lb. 8 s.	

(folio 23 recto)

Alebrecht van Hamelberghe wan de theilt ende betaelt	10 s. gr.
Jan de Brauwer, als hoghe bootsman, wan de teylt ende betaelt	3 lb. 8 s. gr.
Jan Cornelissone van der Goes wan de theilt ende betaelt	40 s. gr.
Stasin Matheussone wan de theilt ende betaelt	40 s. gr.
Jan Janssone van der Vere wan de theilt ende betaelt	44 s. gr.
Jacop de Baenst wan de theilt ende betaelt	24 s. gr.
De Keysere wan de theilt ende betaelt	26 s. gr.
Dieric Janssone wan (¹) Aermude wan de theilt ende betaelt	32 s. gr.
Pieter Seynemoen wan de theilt ende betaelt	34 s. gr.
Claise Ghisebrachtssone wan de theilt ende betaelt	30 s. gr.
Jan Wouterssone van der Sluus wan de theilt ende betaelt	32 s. 6 d. gr.
Anthonis Govaertssone wan de theilt ende betaelt	28 s. gr.
Dieric Naes, meester surgine, wan de theilt ende betaelt	3 lb. gr.
Lievin Roels, wapenmaker, wan de theilt ende betaelt	48 s.
Olivier Janssone, busgieter, wan de theilt ende betaelt	14 s.
Cornelis van Dort, wan de theilt ende betaelt	17 s. gr.
Cornelis de Cramer wan de theilt ende betaelt	24 s.

Jorys van den Dyke, als cleric, wan de theilt	30 s. gr.
Jan van der Tonghe wan de theilt ende betaelt	28 s. 6 d. gr.
Pieter Janssone wan de theilt ende betaelt	32 s. gr.
Willem de Goedertiere wan de theilt ende betaelt	10 s. gr.
Jacop Valkenier wan de theilt met temmeren	8 s. gr.
Laureins de Wevere ende Coppe Like wonnen de theilt met cocken ende betaelt	24 s. gr.
Sampsoen Benoc, als stierman, wan de theilt ende betaelt	9 s. 2 d. gr.
Jacop Janssone van Danseque, temmerman, wan de theilt ende betaelt	56 s. gr.
Sent Colin wan de theilt ende betaelt	50 s. gr.

40 lb. 19 s. 2 d.

(1) Sic voor « van ».

(*folio 23 verso*)

Drie trompres waren ter Sluus ghehuert omme metten scepe te varen ende en quamen niet, up huerlieder salarys, betaelt	5 s. gr.
De Pudt, decker, wan de theilt ende betaelt	22 s. gr.
De vier trompers, die te Brugghe gehuert waren, wonnen de theilt 12 lb. gr. Betaelt	12 lb. gr.
Dher Lodewijc van der Drogherstrate, als capelaen in t forseit scip, wan de theilt ende betaelt	3 lb. (50 s. gr.) (1)
Jasspar Mannezone, als piloote, betaelt	10 s. gr.
Michiel Willaert wan de maent 6 s. gr. van 13 weke betaelt	19 s. 6 d. gr.
Pier Heins wan de maent 6 s. gr. van 6 weken, hem betaelt	9 s. gr.
Lauwers Mast wan de maent 6 s. gr. van 6 weken. Betaelt	9 s. gr.
Philips Tarwin (2) wan de maent 6 s. gr. van 3 weken. Betaelt	4 s. gr.
Cornelis Scullaert wan de maent 6 s. van 6 weken. Betaelt	9 s.
Pieter Soen wan de mant (3) 6 s. gr. van 6 weken. Betaelt	9 s. gr.
Pieter Ruteboom wan de mant (4) 5 s. gr. van 6 weken. Betaelt	7 s. 6 d. gr.
Heine Ververe wan de maent 5 s. gr. van 9 weken. Betaelt	11 s. gr.
Adriaen Lippin wan de maent 5 s. gr. van 7 weke, betaelt	8 s. gr.
Pieter Neudin wan de theilt ende betaelt	50 s.

23 lb. 3 s.

(1) Niet goed leesbaar.

(2) id.

(3) (4) Sic voor « maent ».

(*folio 24 recto*)

Jan Proost wan de mant (1) 5 s. gr. van 13 weke, betaelt	16 s. 6 d. gr.
Jan de Smicht wan de maent 6 s. gr. van 12 weke Betaelt	19 s. 6 d. gr.
Jacop Christian wan de maent 7 s. van 6 weken	7 s. gr.
Rique Everardt wan de mant (1) 5 s. van 4 weken. Betaelt	7 s. gr.

Adriaen Wouterssonne wan de maent 6 s. van 2 weke Betaelt	10 s. 6 d. gr.
Gherart Janssonne wan de maent 6 s. van 6 weke. Betaelt	5 s. 6 d. gr.
Jan Blockel wan de maent, 6 s. gr. Vertrac, maent betaelt	6 s. gr.
Anthonis Hoste ende een met hem als boutilliers (*) wonnen elc de theilt 8 s. gr. Betaelt	16 s.
Item, de vier quartiermeesters hadden elc eenen knecht ende wonnen de twee meeste elc 16 s. gr. de thielt ⁽²⁾ ende d andere twee clene wonnen elc de thielt ⁽²⁾ 12 s. gr. Comt te samen	56 s. gr.
Stasin Drenyt wan de theilt ende betaelt	50 gr.

119 lb. 18 s. 2 d. ⁽³⁾
8. — Somme 119 lb. 18 s. 2 d. gr. noch 10 s. gr.

Somme van al den uitgheven beloopt 507 lb. 10 s. 11 d. ob. gr. ⁽⁴⁾
Ende den ontfangc beloop 227 lb. 12 s. 3 d. ob.
Aldus blyct by dese presente rekeninghe dat meer uitghegheven es
danne ontfanghen de somme van 279 lb. 18 s. 8 d. gr. ⁽⁴⁾.

9 lb. 12 s. ⁽⁵⁾

- (1) Sic, voor « maent ».
- (2) Sic, voor « theilt ».
- (3) In margine bijgevoegd.
- (4) In de tekst verbeterd.
- (5) Onderaan het blad bijgevoegd.

(folio 24 verso)

⁽¹⁾ Ander uitgheven ende dat van salarissen van den scipper, quartiermeesters ontfanghers ende clerken, volghend ⁽²⁾

Jan Weytssone, scipper van dat hy t scip van orloghe ghevoert heeft, betaelt 10 lb. gr.

Adriaen Meynin, Vincent Colin, Stasin Drenyt ende Pieter Neudin, quartiermeesters in t vorseid scip over huerlieder salaris elc 30 s., comt ende betaelt 6 lb. gr.

Jan de Teghelare Cornelissone van dat hy ten diverschen stonden ghecoupeert ghezyn heeft met te scrivene lettren van verbande (*), obligacie (*) ende dese presente rekeninghe, betaelt 21 s. gr.

Jan de Bil ende Jan de Teghelare Claissonne als ghecommittert ende gestelt ten ontvanghe ende uitgheven van den vorseiden convoye over huerlieder travel, moeyte ende aerbeyt, betaelt . . . ⁽³⁾

- (1) Gans de rubriek te beginnen met « Ander uitgheven » tot « ende aerbeyt betaelt... » is doorgehaald. Ook alle bedragen, die er in voorkomen, zijn doorgehaald.
- (2) Afkorting « volg ».
- (3) Na « betaelt » oningevuld.

(folio 25 recto)

Ende den ontfaenc van Oostende zonder de resten van Biervliet ende van Wyd de Visch ter Sluus beloopt 662 lb. 13 s. 1 d. ob. gr.

Ende thuutgheven van Oostende beloopt 646 lb. 5 s. 2 d. ob.
Dus ⁽¹⁾ meer ontfaen danne uitghegheven 16 lb. 7 s. 11 d. gr.

Somme van al den generale ontfaenge van der Nieuport ende Oostende 890 lb. 4 s. 8 d. gr.

Ende den generalen ontfaenc ⁽²⁾ beloopt 1153 lb. 16 s. 2 d. gr.
Aldus blijkt, datter meer uitghegheven es dan ontfaen 263 lb. 11 s. 6 d. gr.

De voorseide rekeninghe was ghedaen ⁽³⁾, ghehoort, gheexamineert ende ghesloten.

(1) Na het woord « Dus » werd het woord « hebben » doorgehaald.

(2) « ontfaenc » is maar al te duidelijk fautief voor « uitgheven ».

(3) « ghedaen » staat boven geschreven.

(folio 25 verso)

⁽¹⁾ (Ende omme de resten van den voorseider generale rekenninghe, die ghehouden was t Oostende up den 30n in laumaent 74 te betaelne, daenof de portie ende handeel van der stede van de Nieuport met huren aderenten beloopt alst blycken mach by den slotte van dien. Ende ooc mids den sepracie ^(*) van die van Oostende ende der voorseide stede de somme van 13s lb. 15 s. 9 d. Ende was ghecludert ende ghesloten, dat men de scepen houden zoude ende de penninghen ter confirmacie halen ten minsten quetse ^(*) ende grieven van den convoye omme t welke Jan de Teghelare Clayssone vercocht was 6 ycking ^(*) cacharincx ^(*) (der an) ⁽²⁾ verloren drie pond (gr) ⁽³⁾ an den ycking. Comt ende beloopt 18 lb. gr.) ⁽¹⁾.

Somme van al den uitghevene (beloop) ⁽⁴⁾ van der Nieuport beloopt (220) ⁽⁵⁾ 507 lb. 10 s. 11 d. ob. gr.

Ende den ontfaenc van den zelven van der Nieuport beloopt 227 lb. 12 s. 3 d. ob.

Aldus blijkt bij deser presenter rekeninghe, dat meer uitghegheven es danne ontfaen de somme van 279 lb. 18 s. 8 d. groten.

Ende den ontfaenc van Oostende zonder de reste van Biervliet ende van Wyd de Visch beloopt 662 lb. 13 s. 1 d. ob.

Ende t uitgheven van den zelven van Oostende beloopt 646 lb. 5 s. 2 d. ob.

Dus bij die van Oostende meer ontfaen danne uitghegheven de somme van 16 lb. 7 s. 11 d. gr.

Somme van alle den generale ontfanghe 890 lb. 4 s. 8 d. gr.
ende t generale uutgheven beloopt 1153 lb. 16 s. 2 d. gr.
Aldus in 't generale meer uitghegheven danne ontfanen de
somme van 263 lb. 11 s. 6 d. gr.

(Noch) ⁽⁶⁾ jehens te bate van die van Biervliet

60 lb. 10 s. 8 d. gr.

Ende an Wyd de Visch ter Sluus

28 s. gr.

Reste 201 lb. 12 s. 11 d. gr. ⁽⁷⁾.

Comt up die van der Nieupoort, Lombardie ende Walravensyde, mids
der sepracie t Oostende ghedaen de somme van 100 lb. 16 s. 5 d. gr.

- (1) Gans de rubriek van af « Ende omme » tot « Comt ende beloopt 18 lb. gr. »
is doorgehaald.
- (2) Doorgehaald.
- (3) Doorgehaald.
- (4) Doorgehaald.
- (5) Doorgehaald.
- (6) Afkorting, welke moeilijk leesbaar is.
- (7) De juiste berekening geeft 201 lb. 12 s. 10 d. gr.

(folio 26 recto)

(1) Ende boven al dies voorseid es bij laste ende bevelen van onzen
harden (*) gheduchten here ende prince, so hebben wij van der Nie-
poort moeten doen repereren ende reeden de craveele (*) aldoe ligghende
omme die te zendene ter Sluus ende voort in den dienst ende wape-
ninghe byder zee van onzen voorseiden gheduchten here t welke
ghecost heeft ende verschoten by Simoen Wissin als ghecommitteert (*)
scipper ende last der of hebben zo hier naer volcht).

(Eerst de voorseide Simoen van eene boot ter Sluus ghehuert omme
20 ⁽²⁾ van zine ghezellen te voeren ten Damme 12 gr. ⁽¹⁾).

- (1) Gans de rubriek werd doorgehaald, van « Ende boven » tot « ten Damme
12 gr.
- (2) Na « 20 » doorgehaald woord « mannen ».

Bijlage II :

Copie.

29 mei 1475

Verklaring van Guy de Baenst, raadsheer van de hertog van Bour-
gondie, in verband met de liquidatie van de schepen van oorlog door
Nieuwpoort en Oostende tot konvooiering van de haringvangst uitge-
rust. Nieuwpoort. Oud archief nr 4195. Register, zijnde een fragment
van een aktenboek of boek van de rollen in schepen- en kamergerecht,
folio 11 verso. Deze copie wordt gevolgd door een verklaring betreffende
de liquidatie zelf.

Guy de Baenst, raede myns gheduchts heren shertoghen van Bourgoengnen, van Brabant enz. Ende zyn rentmeester van Zeelant doe kondt eenen yghelicken dat ic van des selfs myns ghenadich heren weghe te vreden bin ende gheconsenteert hebbe dat Pieter Maneschin ende Cornelis Vollewyn regvardelike prisen zullen mueghen te rechten waerheden vanden scepen vanden gheleede vanden ghemeene visschers van de steden van Oostende ende der Nieupoort de welke zy mynen vorseide ghenadighe heren ter gheschip ⁽¹⁾ (ende) gheconsenteert hebben omme daer mede te doene zyne wapeninghe ter zee ende voort mede al dat tot den vorseide scepe behoort als hanckeren cabelen bussen artillerie ende andres ende die te stelne tot eene redelyke somme van penninghen zo wel tot tproffit van myn genadigh here vorseid als tot prouffit van de vorseide steden. Behoudelyc dat zij aluoren die vorseide scepen en inghelycx al datter toe behoort duechdelyke ouer zyen zullen einde al dat zonder fraut of list, der toirconde zo hebbic myn hanttekene hier ouer ghestelt up ten 29 dach in meye anno 1400 vive ende tseuentich.

Den 29 in meye 75 zo deden ⁽²⁾ Pieter Maneschin ende Cornelis Vollewijn den behoorliken eedt omme de vorseide scepen te prisen, des oorkonden myn hantteken Guy de Baenst. Ende vorseid scip met allen de toebehoorten was gheprisen byden vorseide prisse 100 ende 10 lb. groten.

(1) « gheschip ende » : onzekere lezing.

(2) De ontbrekende woorden moeten hoogst waarschijnlijk « ter camere » gelezen worden. Ze zijn in de tekst moeilijk leesbaar.

VERKLARENDE WOORDENLIJST

door R. DE BOCK

blz. 57

haringkaken : de kaken (kieuwen en gelletje) (deel der ingewanden bij de keel, nl. het hart), ingewanden en een deel van de hals wegsnijden en daarna de haring zouten en in tonnen bewaren

haringbuis : speciaal voor de visvangst gebouwd vaarttuig, gladboordig met als afmetingen L. 52 voet, Br. 13 voet, diepgang 8 voet, voorvader van de Oostendse sloep blz. 58

korfharing : verse haring, die per mand of korf verkocht wordt

vismijn-afslaan : plaats waar bij opbod of afslag vis openbaar verkocht wordt. Bij afslag worden de prijzen door een bevoegd persoon in afdalende reeks genoemd en wordt de vis aan de eerste bieder, die « mijn » roept, toegewezen

zate : bed van een schip in de modder of in de grond gemaakt bij de oever; een zaat komt gewoonlijk bloot bij laag water en er kan dan aan het schip onder de waterlijn gewerkt worden

blz. 59

last : 1 last : 12 tonnen vis of 10000 stuks (kaakharing)

geslegen want : effen touwwerk

kanefas : ruw lijnwaad voor de zeilen

boeten : netten herstellen

opkalfateren : naden van dek of huidplanken met uitgeplozen touw (of ook met mos) opkalfaten, dichtmaken om inwatering en rotting te voorkomen; de naden worden daarna met gesmolten pek bestreken

blz. 61

teelt : de tijd gedurende dewelke op visvangst wordt uitgegaan

blz. 63

karveel : gladboordig gebouwd, klein, snelzeilend schip, voor de haringvangst

tacle : talie of takel, derdehand of vierloper.

Verzameling van touwen en katrollen, om met geringe krachtaanwending zware voorwerpen op te tillen

veughelaers : een soort steenwerper, later een klein stuk geschut

cameren : het deel van het vuurwapen waarin de buskruitlading komt te liggen

glavien : de staalspitsen aan de lansen

lensen : lansen

colluver poudres : buskruit voor een klein kanon met lange dunne kop

blz 64

spint : maat : 1/4 van een schepel of 7 L., thans 1 Dl

keuyte : kuit, bier van mindere kwaliteit

blz. 65

1 last corfharing : = 27 butten; 1 but = 2 panders. Een but is een grote mand

blz. 67

haringvleet : aaneengevoegde netten voor de haringvangst

vaten : lees : tonnen

Wij weten niet of het hier om vistonnen dan wel, zoals voor de meeste scheepsmaten, om Franse wijntonnen gaat

blz. 68

kronen : vermoedelijk Franse kronen

1 kroon : 3 sch. 4 den. of 40 groten

blz. 86

gheoorboort : aanwezig in 't konvooischip

waarvan de bemanning van 't konvooischip dus nut had

roete : vet of talk waarvan kaarsen gemaakt worden

bussen : vuurroeren

blz. 87

hantbusse : klein vuurroer

yseren micken : gaffelvormig ijzer op een stok of ijzeren staaf rustend, om de loop van een roer te steunen

dregghe : ankerdreg

busbout : bout van vuurroer
spanghen : metalen ring of haak of beslag
boeyzers : ijzers om het boeisel in de bovenste scheidingsvel vast te zetten
spyeysers : spie-ijzer : platte ijzeren spie
laschyzere : spijker, tweemaal zo groot als een gewone spijker
spaerhoud : hout geschikt om een spar uit te maken
 spar : lange dunne paal of stam, voor verschillend gebruik aan boord
salpetres : salpeter } tot het maken van buskruit
sulfres : solfer }

blz. 88

bussteenen : stenen kogels voor de vuurroeren
propen : proppen, aan te brengen bij de lading van een vuurroer
bilen : bijlen
deylen : planken
huerden : matten van gevlochten teen
waghescots : gladde dunne eiken planken
brankoenen : balken
sparen : sparren
merlinghen : meerlijn, touw
voorstaghe : voorstag, touw dat de mast als steun met de voorsteven verbindt

blz. 89

eene trosse van 60 vademen :
 tros : touw van 60 vademen
 vadem : afstand tussen linker en rechterhand met uitgestrekte armen, gewoonlijk 6 voet; een Brugse voet mat 11 duim of 0.27440 meter
eene mantel van 40 vademen : takel met een touw, 40 vademen lang
bloex : katrollen
wemelinghe : wevelingen, touwtjes tussen de hoofdtouwen gespannen om naar boven te klimmen
carnate : zijtakel van de bezaansmast
bazane : bezaanzeil, langscheepszeil aan de bezaanmast (achterste mast)
middelhouten : verbindingshouten
merse : korf
2 nieuwe standarde ende 1 pingnon :
 standard : standaard, vlag
 pingnon : pennoen, wimpel
eene balsane : vaan, windwijzer
canevets : kanefas
kanevaets : id.
scepe... te settene te besouckene ende te smaren :
 op de zaat zetten, toezicht houden op, insmeren met vet of teer

blz. 90

dieplode : lood aan een koord of lijn verbonden om de diepte van het water, al tastend, te meten
dieppese : loodlijn

oosvaten : hoosvaten, om ingekomen water te « hozen », uit te scheppen
pompladen : waarschijnlijk de bus, die het buitenste omhulsel van de pomp vormt

een huid stroy : huid : inhoudsmaat

eene focke : fokzeil, langscheepszeil vóór de fokkemast, voorste mast

eene bonnette : hoed of muts ofwel een klein zeil opzij aan een staand zeil gevoegd om dit zeil een grotere oppervlakte te geven

sciven : schijven in de blokken (katrollen)

staghe : touw, voor het verbinden van de mast met scheepsboord of vóór of achterstevan

spehelaerst : spiegelhars, fijne harssoort

biercranen : kranen om het bier uit het vat te kunnen tappen

rosten : roosters

cranhaken : haken voor een kraan ?

spikelbooren : spijkerboren

vermanghet : vermangeld, verwisseld

blend cleden : kleed om de blinde (klein zeil op of onder de boegspriet) te bedekken

gaerde : geerde, touw gaande van de nok van de gaffel naar het scheepsboord

tacle van toolne : takel van toolne

toolne : touw van lijnwaad ?

blz. 91

ordunsteen : arduinsteen, hardsteen

versleghen steenen : vierkante stenen

rolle bavays : lijnwaad van Bavais

blz. 93

asyl : azijn

ydelen tonnen : ledige tonnen

berinchout : brandhout

muselen : mosselen of schelpen ?

ginghibare : gember

blz. 94

pippen : langwerpige vaten

pudsen : putsen, kleine emmers

kitten : kruiken of kannen

houten sauchieren : sauskommen

van vergieren de bierpypen : vergieren : meten, peilen, ijken

fringen : franjes

trompres : tromper, trompetter

met scilden : dus die een schild voerden

harnasschen : benodigdheden, tuig voor verdediging

zoud : zout

herse : gierst

specke : spaak

engienen : krijgswerktuigen

blz. 95.

vitaille : victualie : mondkost, scheepsbehoefden

13 waghén taus : 13 gewichten touw of werktuigen of vaatwerk

1 scute sooden : 1 schuit graszoden, voor ballast

omme t scepe t oorboren : om 't schip terug vrij te maken

boeten : repareren

vierpanne : vuurpan, een soort fakkel

torke : toorts, fakkel

scolaker : ondiepe aker, puts ?

blz. 96

wase : op laag water droogvallende zandplaat of modder, plaats waar zaten aangelegd werden

weghenden : plaatsén, voleindigen

borton : Bretoen ? koopman

beleggen : in orde maken

t spor : spoor, vierkant gat in het zaathout, waarin de mast vastgezet wordt;

zaathout : zwaar langscheeps verband over de bodem van het schip

tauwe of daden ende reden : touwen vastmaakten en gereedmaakten

blz. 97

wet : gemeentelijke overheden, schepenen

vidimus van de ottroye : vidimus : akte waarbij een gezaghebbende persoon verklaart een oorkonde (hier dus een oktrooi) gezien te hebben (door welke verklaring hij de inhoud daarvan erkent)

theeringhe : vertering

hespync : boot of sloep

blz. 98

dat de Bortoen t scip noch niet ghelooft en hadde : ghelooft : geloofd, zijn verkoopprijs nog niet opgegeven had, 't schip nog niet te koop gesteld had

ten oorbore ende prouffite van : ten voordele of ten gebruike en profijt van

toe te redenen : af te rekenen, rekening opmaken

ghevachiert : verbleven

serian : knecht, ambtenaar, bode, gezant

blz. 99

inpetreren : verkrijgen

executorien : executeurs van een vonnis

gheconstraingert : verplicht bij gebod van hoger hand

ottroye : oktrooi, machtiging tot ene handeling gegeven door een bevoegde macht

wiin : wijn (als fooi)

verscoten : voorgeschoten

blz. 100

sandoyers : soldeniers, huurlingen

teytl : zie teelt

busgieter : busseschieter : hij die het geschut bedient

blz. 102

boutilliers : schenkers, zij die de drank onder hun beheer hadden

verbande : verplichting, verpanding ?

obligacie : id.

blz. 103

sepracie : separatie, verdeling

quetse : schade, nadeel

yckinc : maat door de overheid geijkt, goedgekeurd

cacharinex : kaakharing, dus geaakte haring

blz. 104

harden : sterke

craveele : zie karveel

ghecommitteert : lasthebber, gevolmachtigde.